КОСМОС ҚАҲРАМОНЛАРИГА ШАРАФЛАР!

Кеча Совет Иттифоқида «Восход-2» космик кемаси орбитага чиқарилди. Космик йўлдош кемани кема командири—космонавт-учувчи полковник Павел Иванович Беляев, иккинчи учувчи—космонавт-учувчи подполковник Алексей Архипович Леоновдан иборат экипаж бошқармоқда.

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

47-ЙИЛ ЧИҚИШИ. № 65 (13.021). 19 МАРТ 1965 ЙИЛ ЖУМА

Баҳоси 2 тийин.

Павел Иванович БЕЛЯЕВ.

Алексей Архипович ЛЕОНОВ.

«ВОСХОД-2» КЕМАСИНИНГ КОМАНДИРИ КОСМОНАВТ-УЧУВЧИ ПОЛКОВНИК ПАВЕЛ ИВАНОВИЧ БЕЛЯЕВ

Павел Иванович **Беляев** 1925 йил 26 июнда Вологда областининг Рослятино районидаги Челишчево қишлоғида туғилган. У 1949 йилдан бери КПСС аъзоси.

1942 йилда ўн йиллик мактабни тамомлагандан кейин заводга ишга киради ва бу ерда дастлаб токарь, сўнгра эса тайёр маҳсулотни қабул қилувчи бўлиб ишлайди.

1943 йилда кўнгилли равишда Совет Армияси сафига кириб, ўзининг учувчилар мактабига юборилишини илтимос қилади. Павел Ивановичнинг илтимоси қондирилиб, у учувчилар мактабига юборилади. У 1945 йилда мактабни муваффақият билан тугаллайди.

Қирувчи учувчилик вазифасида Японияга қарши урушда қатнашади, шундан кейин эса, турли ҳарбий қисмларда хизмат қилишни давом эттиради.

Қўмондонлик Павел Ивановичнинг самолётни довюраклик билан дадил бошқаришини таъкидлаб, унинг учувчилик фазилатларига юксак баҳо беради.

1959 йилда унга «2-класс ҳарбий учувчи» деган даража берилади.

1956 йилда уни энг яхши командир-учувчилардан бири қатори Қизил байроқли Ҳарбий-ҳаво академиясига ўқишга юборадилар. У академияни 1959 йилда тамомлаб чиқади.

Павел Иванович ҳозирги вақтда Қизил байроқли Ҳарбий-ҳаво академиясининг адъюнктурасида сиртдан ўқимоқда.

Космик кема командири Павел Иванович **Беляев** махсус машқларни муваффақиятли тамомлади. Кеманинг тузилишини мукаммал ўрганиб олди. Кема командири сифатида аъло даражада тайёргарлик кўрди. Ўзи яхши парашютчи.

Совет Армиясида яхши хизмат қилганлиги учун «Қизил юлдуз» ордени, «Жанговар хизматлари учун», «Германия устидан қозонилган ғалаба учун», «Япония устидан қозонилган ғалаба учун», «Совет Армияси ва флотининг XXX йиллиги», «СССР Қуролли Кучларининг 40 йиллиги», I ва II даражали «Бенуқсон хизмати учун» медаллари билан мукофотланган.

Павел Иванович Татьяна Филипповна **Беляевага** уйланган.

Беляевлар оиласида икки бола бор: қизи Ирина 1949 йилда туғилган ва қизи Людмила 1955 йилда туғилган.

Космонавтнинг отаси Иван Парменович **Беляев** 1959 йилда вафот этган.

Онаси Аграфена Михайловна 1963 йилда вафот этган.

□

«ВОСХОД-2» КЕМАСИНИНГ ИККИНЧИ УЧУВЧИСИ КОСМОНАВТ-УЧУВЧИ ПОДПОЛКОВНИК АЛЕКСЕЙ АРХИПОВИЧ ЛЕОНОВ

Алексей Архипович **Леонов** 1934 йил 30 майда Кемерово областининг Тисуль районидаги Листвянка қишлоғида туғилган. У 1957 йилдан бери КПСС аъзоси.

1953 йилда комсомол қабули билан учувчилар мактабига киради. Чугуевка учувчилар ҳарбий авиация мактабини аъло баҳолар билан тамомлагач, **Леонов** Ҳарбий-ҳаво кучларининг турли қисмларида хизмат қилади.

Қўмондонлик Алексей Архиповичнинг учувчига хос яхши фазилатларини: матонатлилигини, вазминлилигини, юксак даражада интизомлилигини қадрлаб, унинг ҳақида яхши фикрлар билдиради. Унга «3-класс ҳарбий учувчи» деган даража берилган. Ўзи яхши парашютчи бўлиб, ҳар хил даражада мураккаб бўлган парашют билан 115 марта сакраган. 1960 йилда унга «Ҳарбий-ҳаво кучларининг парашютчи-десантчиларини тайёрловчи инструктор» унвони берилган.

Космик экипаж аъзоси космонавт-учувчи Алексей Архипович **Леонов** махсус машқларни муваффақиятли тамомлади, космик кеманинг тузилишини аъло даражада ўрганиб олди ва космосда парвоз қилиш вақтида мураккаб вазифаларни бажаришга бенуқсон ҳозирлик кўрди.

Подполковник **Леонов** профессор Жуковский номидаги Ҳарбий-ҳаво инженерлик академиясида ўқимоқда.

Совет Армиясида қилган ҳалол хизмати учун у «Қизил юлдуз», ордени ҳамда «СССР Қуролли Кучларининг 40 йиллиги» ва III даражали «Бенуқсон хизмати учун» медаллари билан мукофотланган.

Ўртоқ **Леонов** бошланғич партия ташкилоти секретарининг ўринбосари қилиб сайланган. У деворий газетага редакторлик қилади, сураткашлик билан қизиқиб шуғулланади, унинг космодромда чизган суратларини вақтли матбуот саҳифаларида кўриш мумкин эди.

Алексей Архипович катта ва аҳил оилада ўсиб, тарбия топган.

Унинг отаси Архип Алексеевич **Леонов** ҳозирги вақтда пенсионер.

Онаси Евдокия Минаевна рўзғор ишлари билан шуғулланади.

Алексей Архипович Светлана Павловна **Леоновага** уйланган. уларнинг 1961 йилда туғилган Виктория исмли қизи бор.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ ВА ССР ИТТИФОҚИ МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ТАБРИГИ

Азиз ўртоқлар! Шавкатли космонавтларимиз Павел Иванович Беляев ва Алексей Архипович Леонов!

Сизларни жуда катта жасоратингиз — улуғ социалистик Ватанимиз шуҳратини яна бир карра оширувчи жасоратингиз билан Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, Совет ҳукумати ва бутун совет халқи номидан дилимиз ҳаяжонланган ҳолда астойдил ва самимий табриклаймиз.

Инсоният тўлқинлантирувчи дамларни бошдан кечирмоқда — инсон жаҳонда биринчи марта Коинот эшигини айни маънода дангал очди. У космик кема ичидан космосга чиқди, топшириқни бажариб, омон-эсон кема ичига қайтиб кирди. Жонажон совет кишиларимизнинг мана шу мисли кўрилмаган зафарни қучаётганликларини биз, КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзолари ифтихор ва ҳаяжон билан кўриб турдик.

Сизларнинг қаҳрамонона парвоз қилганлигингизни эшитиб бутун совет халқи ниҳоятда хурсанд бўлди ва Ватаннинг фахрли топшириғини нақадар мардлик ва олиҳиммат билан адо этаётганлигингизни бутун совет халқи зўр меҳр-муҳаббат билан кузатиб турибди. Космосдаги энг улуғ ва журъаткорона илмий ишлар Совет Иттифоқида амалга оширилаётганлигини жаҳон билади. Аммо сизлар, Павел Иванович ва Алексей Архипович кўрсатган жасорат энг дадил орзу хаёлдан ҳам зиёда бўлиб кетди.

Сизларнинг парвозингиз ва инсоннинг кема ичидан космосга чиққанлиги — совет халқининг, Коммунистик партиянинг, фанимиз ва техникамизнинг буюк зафаридир. Сизларнинг жасоратингиз тинчлик ва башарият тараққиёти мақсадларига хизмат қилади.

Сизларнинг, азиз ўртоқларимиз, космосда муваффақиятли парвоз килмоғингизни ва жонажон Совет тупроғига ой бориб-омон қайтмоғингизни тилаймиз. Сизларни Ватанимиз пойтахти — Москвада орзиқиб кутамиз.

Сизларни ғойибона қучоқлаймиз ҳамда сизларга яна бир карра муваффақият ва Ерга омон-эсон қайтиб тушишингизни тилаймиз!

ТАСС ахбороти

„ВОСХОД-2" ПАРВОЗДА

1965 йил 18 март Москва вақти билан соат 10 да Совет Иттифоқида «Восход-2» космик йўлдош кемаси қудратли учирувчи ракета билан ер йўлдоши орбитасига чиқарилди. Космик йўлдош кемани кема командири—космонавт-учувчи полковник Павел Иванович Беляев, иккинчи учувчи — космонавт-учувчи подполковник Алексей Архипович Леоновдан иборат экипаж бошқариб бормоқда.

«Восход-2» йўлдош кемаси ҳисоблаб қўйилган орбитага яқин орбитага чиқарилди.

Дастлабки маълумотларга қараганда, йўлдош кема Ер атрофини 90,9 минутда айланиб чиқади, Ер юзасига энг яқинлашган нуқтаси (перигейида) 173 километр ва Ер юзасидан энг узоқлашган нуқтаси (апогейида) 495 километр, орбитанинг оғиши 65 градусга яқин.

«Восход-2» космик кемаси билан тўхтовсиз икки томонлама радиоалоқа қилиниб турибди.

Кема командири ўртоқ Павел Иванович Беляевнинг докладига қараганда, шунингдек телеметрик ўлчовлар берган маълумотларга қараганда, кемани орбитага чиқариш ва вазнсизлик ҳолатига ўтиш чоғида экипаж ўзини қониқарли ҳис қилган.

Беляев ва Леонов ўртоқлар тадқиқотлар программасига мувофиқ иш олиб бормоқдалар, улар ўзларини яхши ҳис қилмоқдалар.

«Восход-2» космик кемасидан маълумотлар 143, 625, 17,365 ва 18,035 мегагерц частоталарда берилиб турибди. Кемага 19,996 мегагерц частотада ишлайдиган «сигнал» передатчиги ҳам ўрнатилган.

Космик кемадаги системаларнинг ҳаммаси нормал ишлаб турибди.

Учиш қандай бораётганлиги тўғрисидаги хабарлар бундан буён Совет Иттифоқининг ҳамма радиостанциялари орқали эшиттириб турилади.

* * *

Бугун, 1965 йил 18 мартда Москва вақти билан соат 11 дан 30 минут ўтганда «Восход-2» космик кемаси парвоз қилиб юрган маҳалда инсон биринчи марта кема ичидан космик фазога чиқди.

Ер куррасини иккинчи марта айланиб учиш вақтида иккинчи космонавт-учувчи подполковник Алексей Архипович Леонов ҳаёт кечиришни таъминловчи системаси мустақил ишлайдиган махсус скафандрда космик фазога чиқиб, кемадан беш метргача узоқлашди, белгиланган тадқиқотлар ва кузатишлар комплексини муваффақиятли ўтказиб, яна кемага омон-эсон қайтиб кирди.

Ўртоқ Леоновнинг космик фазога чиққан вақти, унинг кема ташқарисида қилган иши ва кемага қайтиб кириши кемадаги телевизион система ёрдами билан Ерга кўрсатиб турилди ва Ердаги пунктлар шохобчаси томонидан кузатиб борилди.

Ўртоқ Алексей Архипович Леонов кемадан ташқарида бўлган вақтида ва кеманинг ичига қайтиб киргандан кейин ўзини яхши ҳис қилди ва ҳозир ҳам яхши ҳис қилмоқда. Кема командири ўртоқ Павел Иванович Беляевнинг кайф-ҳоли ҳам яхши.

«Восход-2» кемасининг бундан буёнги парвози давомида қуйидаги ишлар бажарилади:

— Космик кемадаги системалар ҳар тарафлама ишлатиб кўрилади;

— Космик парвоз шароитида медицина-биологияга доир тадқиқотлар ва бошқа хил илмий тадқиқотлар ўтказилади.

Беляев ва Леонов ўртоқлар ишларни программага мувофиқ равишда ўтказишни давом эттирмоқдалар.

Космик кема ичидаги ҳамма системалар нормал ишлаб турибди.

Бундан буён парвоз қандай ўтаётгани ҳақидаги хабарлар Совет Иттифоқидаги ҳамма радиостанциялар томонидан эшиттириб борилади.

Алексей Леоновнинг кемадан ташқарига чиқиш тафсилотлари

«Восход-2» космик кемасининг парвози муваффақиятли давом этмоқда. Космонавт-учувчи Алексей Леоновнинг кема ичидан космик фазога чиқиб, космосда бемалол сузиб юрган пайтини миллион-миллион телетомошабинлар экранларда кўрдилар. Космонавт кема ташқарисида бўлган вақтида кеманинг сиртини текшириб кўрди, кинокамера билан суратга олди ҳамда Ерни ва космик фазони визуал кузатишдан ўтказди. Космонавт Леонов программани бажариб бўлганидан кейин, кеманинг ичига қайтиб кирди.

Космонавт Леонов космик фазо шароитида ҳаммаси бўлиб 20 минутча, шу жумладан кема ташқарисида 10 минут турди. Космосга чиқиш ва кема ичига қайтиб кириш вақтидаги ҳамма ҳаракатларни космонавт кема командири контроли остида бажарди, у билан узлуксиз алоқа боғлаб турди. Кема командири полковник Беляев парвозни бошқариш марказига қуйидагиларни маълум қилди:

— Космонавтнинг космик фазога чиқиши ва кемага қайтиб кириши ҳақида белгиланган топшириқ тўла адо этилди. Кабинадаги параметрлар норма доирасида бўлиб турибди. Бундан кейинги ишлар қатъиян учиш программасига мувофиқ олиб борилмоқда.

САМИМИЙ ҚУТЛОВЛАР

Совет Иттифоқи билан Болгария Халқ Республикаси ўртасида дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги шартнома имзоланган куннинг 17 йиллиги муносабати билан КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари Л. И. Брежнев, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. И. Микоян ва СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Болгария Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Болгария Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси Тодор Живков ва Болгария Халқ Республикаси Халқ Мажлиси Президиумининг Раиси Георгий Трайковга табрик телеграммаси юбориб, Болгария Коммунистик партиясининг VIII съезди томонидан қўйилган социалистик ва коммунистик қурилишнинг улуғвор вазифаларини бажаришда, тинчлик ва коммунизм тантанаси учун курашда болгар халқига янги-янги ғалабалар тиладилар.

«Совет—Болгария шартномасига, — дейилади телеграммада, — марксизм-ленинизм ва социалистик интернационализмнинг бузилмас принциплари, қардош халқларимизнинг бир-бирига ўзаро мадад ва беғараз ёрдам кўрсатишга самимий интилишлари негиз қилиб олинган, бу шартнома халқларимиз ва мамлакатларимиз ўртасидаги абадий дўстлик билан ҳар тарафлама ҳамкорликни янада ривожлантириш, социалистик мамлакатларнинг бирлигини ва жипслигини мустаҳкамлаш ишига, умумий тинчлик ва халқлар хавфсизлиги ишига хизмат қилмоқда».

САЙЁРАЛАР САРИ ЯНГИ ҚАДАМ!

Совет фани ва техникасининг буюк тантанаси ❋ *Космос сари катта йўл* ❋ Улкан қаҳрамонликнинг яна бир янги зафари ❋ Совет кишиларининг ижодий меҳнати, ақл-заковати мўъжизалар яратишга қодирдир.

БОШИМИЗ КЎККА ЕТДИ

Бағри кенг, мислсиз қаҳрамонликларга тўлиб тошган Улуғ Ватанимизнинг шон-шуҳрати янада ошди. Кема бортида полковник Павел Иванович Беляев ва подполковник Алексей Архипович Леоновлар бўлган «Восход-2» космик кораблининг фазога учирилганлиги бутун жаҳонга тарқалди. Ажойиб совет олимлари, конструкторлари, инженерлари ва ишчилари яратган фан ва техника мўъжизаси ёрдамида коинот сирини эгаллаш йўлида қўйилган бу дадил қадам дилларни қувончга тўлдирди, бошимиз кўкка етди.

Бу тарихий воқеа колхозимиз аъзолари чигит экишга қизғин тайёргарлик кўраётган, етти йилликнинг якунловчи йилида пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш учун курашни тобора авж олдираётган дамларда юз берди. Биз совет космонавтика фани эришган оламшумул ғалабани меҳнатда янги ғалабаларга эришиш билан мустаҳкамлаймиз, чигит экишни қисқа муддатда юксак агротехника қоидалари асосида ўтказамиз.

К. АЗИМОВ,
Сирдарё область, Жиззах районидаги Навоий номли колхознинг раиси.

ОФАРИН

«Восход-2» космик кемаси фазода. Биз педагогларнинг ҳам қувончи чексиз. Чунки космонавтлар ҳам дастлабки билимларини ўқитувчилардан олганлар.

Довюрак ватандошларимиз — Павел Беляев ва Алексей Леонов офарин Сизларга!

М. ҒУМИНОВА,
Шаҳрисабз районидаги 39-мактаб ўқитувчиси.

ҲУКУМАТ МУКОФОТЛАРИ ТОПШИРИЛДИ

Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантиришдаги алоҳида хизматлари учун СССР Олий Совети Президиуми томонидан мукофотланган Тошкент области саноат ва қишлоқ хўжалик ходимлари, фан ва маданият арбобларидан катта бир группасига 17-18 мартда тантанали вазиятда орден ва медаллар топширилди. КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Е. С. Насриддинова, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. Г. Ломоносов мукофотларни топширдилар.

Мукофотланганлар ўз меҳнатларига юксак баҳо берганликлари учун Коммунистик партия ва Совет ҳукуматига самимий миннатдорчилик билдирдилар, бу йилни янги муваффақиятлар билан нишонлашга қарор берганликларини айтдилар.

Ш. Р. Рашидов, Е. С. Насриддинова ва В. Г. Ломоносов областнинг илғор кишиларини ҳукумат мукофотлари билан қизғин қутладилар, уларга сиҳат-саломатлик ва меҳнатда катта муваффақиятлар тиладилар. (ЎзТАГ).

«Восход-2» космик кемасининг осмонга дадил парвоз қилганлиги ҳақидаги ажойиб хушхабар Тошкент қишлоқ хўжалик институти студентларининг ҳам кайфиятини ошириб юборди. Фотомухбиримиз И. Глауберзон шу ўқув юртида бўлиб, аудиторияда бир группа студентларнинг радио орқали берилаётган эшиттиришни тинглаб турганларида суратга олган.

БАҲОДИРЛАРНИ ҚУТЛАЙМИЗ

Кўҳна, аммо доим новқирон Хоразм воҳасининг меҳнаткашлари икки ботир — полковник П. И. Беляев ва подполковник А. А. Леоновнинг жасорати ҳақидаги хушхабарни эшитиб беҳад қувондилар. Улар космик кемада фазога парвоз этиб, она-Ватанимизнинг шон-шуҳратини улуғладилар. Совет халқи Коммунистик партия раҳбарлигида фан-техникани тараққий эттириш соҳасида мисли кўрилмаган ғалабаларга эришаётганини яна бир карра намойиш қилдилар.

Биз, пахтакорлар кўкда парвоз этаётган лочинларимизни чин юракдан қутлаймиз. Уларга ўз олдига қўйилган жанговар топшириқларни шараф билан бажариб, эсон-омон ерга қўнишларини тилаймиз. Советлар мамлакати ижодкорлар мамлакатидир. Совет кишилари она-Ватанни ерда ҳам, кўкда ҳам — ҳамма жойда улуғламоқдалар. Бригадамиз аъзолари бу йил ҳар гектар ердан 60 центнердан «оқ олтин» етиштириш учун курашмоқдалар. Бу космонавтларимиз жасоратига бизнинг жавобимиз бўлади.

Баҳодирларни қутлаймиз.

Искандар ЮСУПОВ,
Янгиариқ районидаги Аваз Ўтар номли колхознинг бригадири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

«ВОСХОД-2» ВА 1625-МАШИНА

Инсон ақл-заковати билан яратилган яна бир космик кема икки самогирни фазога олиб чиқди. Самогирлар Павел Иванович Беляев ва Алексей Архипович Леонов ўртоқлар «Восход-2» космик кемасида она-Ер атрофида айланиб уча бошлашди. Эфир тўлқинлари ана шу хушхабарни ўз қанотига олиб, она-Ватан бўйлаб таралган дамларда ҳамкасбларимиз «оқ олтин» соҳибкорларига «зангори кема»лар ишлаб чиқариш билан банд эдилар. Улар эндигина конвейердан 1625-пахта териш машинасини тушириб тургандилар. Конвейерда яна бир неча машина охирги жараёндан ўтишни кутарди.

Ҳамкасбларимиз хушхабарни эшитишишди-ю, самогирлар шарафига меҳнат вахтасида туришди. Бу йилги ҳисоб билан бир минг олти юз йигирма олтинчи машинани конвейердан туширишга киришиб кетишди. Монтаж яна ҳам тезлашди. Улар бугун ҳар кунгидан кўпроқ пахта териш машинаси тайёрлашни мўлжаллашарди. Юрак уларни шунга ундар эди.

Бу воқеадан икки соат ўтар-ўтмас, бир минг олти юз йигирма тўққизинчи пахта териш машинаси конвейердан тушириб қўйилиб, навбатдаги машина монтаж қилинаётган пайтда эфир тўлқинлари яна бир ажойиб хушхабарни олиб келди. Самогир Алексей Архипович Леонов космик кемадан дунёда биринчи марта фазо бўшлиғига чиқибди. Кейин яна космик кемага қайтиб кирибди. Тасанно, сизга самогирлар! Биз космик вахтани давом эттираётирмиз.

М. ЮСУПОВ,
«Ташсельмаш» заводи мастери.
С. МИРЗАХЎЖАЕВ,
шу завод ишчиси.

МИСЛСИЗ ҚАҲРАМОНЛИК

Кеча Улуғ Ватанимизнинг пойтахти Москва радиоси совет гражданлари полковник Павел Иванович Беляев ва подполковник Алексей Архипович Леоновларнинг космосга қилган парвозлари ҳақидаги хушхабарни бутун дунёга таратди. Довюрак ва баҳодир совет кишиларининг чексиз бўшлиқлар сари қилган бу мислсиз парвози • совет кишилари ақл-идрокининг, совет фани ва техникасининг янги буюк ютуғидир.

Космонавтларни парвозга тайёрлашда совет медицинасининг хизмати ниҳоятда катта эканлиги билан биз шифокорлар чексиз фахрланамиз. Бу галги парвознинг ўзига хос алоҳида аҳамияти бор. Еш космонавтика тарихида биринчи марта космонавтнинг кабинадан беш метрча узоқлашиши ажойиб ҳодисадир. Бу совет космонавтикасининг буюк ютуғидир.

Киши саломатлигининг посбонлари бўлган медицина ходимлари партия ва ҳукуматимизнинг оталарча қилаётган чексиз ғамхўрликларига жавобан ўз фидокорона меҳнатлари, ақл-идрокларини коммунизм ғалабаси учун курашдек энг мўътабар ишга сафарбар этганлар. Совет гражданларининг космос сари қилган янги парвозларида бу фидокорлик ўзининг янги ёрқин аксини топди.

Биз медицина ходимлари «Восход-2» космик кемасида парвоз қилиб, социалистик жамиятимизнинг куч-қудратини бутун жаҳонга яна бир бор намойиш қилаётган ватандошларимизнинг ерга эсон-омон қўнишларини сабрсизлик билан кутмоқдамиз.

А. АСҚАРОВА,
Семашко номидаги курортология ва физиотерапия илмий текшириш институтининг врачи.

ФАЗО ЙЎЛЧИЛАРИГА!

Мақсуд ШАЙХЗОДА.

Фазога илк марта учганда инсон,
Ер юзи тан бериб бўлганди ҳайрон.
Киши қайта-қайта учди фазога,
Аммо таажжублар камаймас бир он.
Чунки, ғоят кўпдир само йўллари:
У бир сўқмоқ эмас, бир кўча эмас.
Ҳар қайси парвознинг ўз вазифаси,
Ҳар қайси парвозда янгича нафас.

Ҳар қайси парвознинг бир муҳлати бор,
Ҳар қайси парвозда янги парвозкор.
Бу гал икки шунқор отланиб кўкка
Офтобга «ассалом!» дедилар тикка.
Коинот кемаси жавлон қилади,
Икки зот жуфт бўлса, эмаслар якка.
Бу — Ойга саёҳат машқидур, дўстлар!
Зуҳра жамолининг ишқидур, дўстлар!

Совет Ватанининг юксалиши бу,
Самовот мулкидан жой олиши бу.
Чинакам оқ йўлдир юлдузлар йўли,
Иқболга йўл олган улуслар йўли.
Таажжуб қоплайди дилимни шу дам:
Не-не оламларни топгуси одам!..
Замон янги йўллар замонасидир,
Таажжуб шеъримнинг таронасидир.

ФАНИМИЗ РАВНАҚ ТОПАВЕРСИН

Радио ҳозиргина олиб келган хабар қалбимизни тўлқинлантириб, биз колхозчи-деҳқонларни янги меҳнат зафарларига руҳлантириб юборди. Ватанимизнинг яна икки граждани самога парвоз этибди.

Биз бу хушхабарни тушки дам олиш пайтида дала шийпонида эшитдик. Совет фани қучаётган ҳар бир ғалабага колхозчи-деҳқонлар, ишчилар ва хизматчиларнинг ҳам меҳнати, илми, тажрибаси сингган. Биз ўтган йил 80 гектар ернинг ҳар гектаридан 36 центнердан «оқ олтин» етиштириб, Ватанимиз бойлигига бойлик қўшдик. Қатор йиллар давомида пахтачиликни ривожлантириш соҳасида қўшиб келаётган ҳиссамизни партия, Ватан муносиб тақдирлади. Менга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони берилди. Бунинг учун партиядан, бутун халқимиздан миннатдорман.

Совет космонавтларининг самога қилган парвози бизни янада янги зафарларга қанотлантириб юборди. Биз бу йил гектаридан 40 центнер «оқ олтин» олишга қарор қилганмиз. Ҳозиргача барча майдонларни бороналаб, экишга тайёрлаб қўйдик. Кузда чуқур ҳайдалиб, ўғитлаб, суғорилган ерларимизга 25 мартдан бошлаб чигит эка бошлаймиз. Бу эса бизнинг совет фани ва техникаси эришган янги муваффақиятларга муносиб жавобимиз бўлади.

Ҳайдар ЖЎРАЕВ,
Ғиждувон районидаги «Зарафшон» колхозининг бригада бошлиғи.

ТИНЧЛИК КАБУТАРИ

Цехимизда меҳнат айни авжида эди. Жонажон пойтахт Москвадан бутун дунёга қанот қоққан хушхабар бизнинг цехимизга ҳам етиб келди. Ажойиб «Восход-2» космик кемасини яратган совет конструкторлари, олимлар, баҳодир космонавтларимизга офарин!

Инсон ақлининг тантанаси, тинчлик кабутари бу. Бригадамизда 11 киши ишлайди. Биз 1968 йил ҳисобига маҳсулот тайёрлаяпмиз. П. И. Беляев ҳамда А. А. Леоновларнинг космосга қилган парвози кучимизга куч, ғайратимизга ғайрат қўшиб юборди. Биз янада кўп ва соз маҳсулот тайёрлашга аҳд қилдик.

Қобилжон МЎМИНОВ,
Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, СССР Олий Совети депутати, Андижон машинасозлик заводи моделчилар бригадасининг бошлиғи.

Самовий бирoдарлар — Павел Иванович Беляев ва Алексей Архипович Леонов ўртоқларининг мислсиз қаҳрамонликлари кечагина Тошкентга меҳмон бўлиб келган Бўка райони қишлоқ хўжалик илғорларини ҳам тўлқинлантириб юборди. Улар «Восход-2» космик кемасининг парвози ҳақидаги хушхабарни пойтахтимизнинг Ленин номли майдонида эшитиб қолдилар. Сиз бу суратда ТАСС ахборотини эшитаётган бир группа бўкалик колхозчиларни кўриб турибсиз.

И. Глауберзон фотоси.

БОЁВУТ БОЙЛИКЛАРИ

Тилов АБДАЛИЕВ,
Сирдарё областидаги 1-«Боёвут» совхозининг бригада бошлиғи, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган пахтакор

Мелиоратив ҳолати носоз ерларда деҳқончилик қилиш, айниқса пахта етиштириш жуда мушкул. Боёвут ерлари ана шундай далалардан ҳисобланади. Бу участкаларда ҳамма пахта майдонлари шўрхок, ер ости сувлари юза жойлашгандир. Тупроқнинг физик ҳолатини деҳқончилик қилишга мослаш учун йил бўйи тинмай курашишга, ҳар бир мавсумда ўзига хос агротехника тадбирларини қунт билан амалга оширишга тўғри келади. Аввало куз-қиш пайтларида зах сувлар қочирилиши, сўнгра пол олиниб, шўр ювилиши, ерлар текисланиб, чуқур ҳайдалиши керак.

Лекин техника билан яхши қуролланган, давлат томонидан жуда катта мадад олиб турган пахтакорларимиз учун бу қийинчиликлар писанд бўлмай қолди. Бизда пахта йиғим-терими охирлай бошлагач, зовурлар тозаланиб, зах сувлар оқизилади. Ер ости сувлари бир метрдан ортиқ чуқурликка тушириб юборилгандан кейингина тупроқнинг шўрини ювишга киришилади. Шўр икки-уч марта сув қўйиб ювилади. Хлорли тузлар зарарсизлантирилгандан сўнг шудгор қилинади ва текисланади. Ҳайдаш билан бир вақтда машиналар ёрдамида тупроққа минерал ва маҳаллий ўғит аралашмаси солиб кетилади. Бошқа агротехника тадбирлари ҳам пухта бажарилади. Шунинг учун ҳам биз пахтадан йил сайин мўл ҳосил олиб келмоқдамиз.

Ўтган йили эришган ютуқларимизни олиб қарайлик. Етти йилликнинг олтинчи йилида бригадамиз 393 гектар ернинг ҳар гектаридан пландаги 30 центнер ўрнига 33,1 центнердан ҳосил олиб, социалистик мажбуриятини муваффақиятли адо этди. Бу — совхозимизда, ҳатто Боёвут ерлари шароитида энг юқори ҳосилдир. Пахтакорларимиз бунга техникадан унумли фойдаланиш, ички резервларни ишга солиш, прогрессив усулларни, фан ютуқларини ва новаторлар тажрибасини ишлаб чиқаришга кенг жорий этиш туфайли эришдилар.

Биз бу тажрибамизни 1965 йил ҳосилига тайёргарлик кўришда янада кенгайтиряпмиз. Янги ҳосилга пухта замин яратишни зах сувларни қочиришдан бошладик. Бунинг учун бир неча жойда вертикал зовурлар қурганмиз. Бу зовурлар сизот сувларни яхши тортар экан. Ўтган йил ноябрда далаларни ер ости сувларидан тозаладик. Декабрда сув қуйиб, шўрни йўқотдик. Карталарда 35-40 сантиметр баландликда, 6-8 сантиметр қалинликда марза олиниб шўр ювилди. Сув бостириб қўйилди. Бригадамиз сувчиларидан Абдунаби Холиқулов, Жуман Суяров, Қодирқул Шойматов, Отақул Олматов ўртоқлар шўр ювишда айниқса яхши ишлашди. Улар сув қўйган карталарда хлорли тузларнинг миқдори 0,01 процентдан камроққа тушди. Агрономия фани ҳам тузнинг шу миқдорга келтирилишини тақозо этади.

Шуни айтиш керакки, экин майдонлари шўрхок бўлган бир қатор колхоз ва совхозларда, жумладан, совхозимизнинг ёнверидаги баъзи хўжаликларда зарарли тузлар ювиб йўқотилмасдан туриб ерлар шудгор қилинади. Бунинг натижасида туз тупроққа аралашиб кетади. Бундай далаларни 4-5 марта ювганда ҳам тузнинг миқдорини минимум даражага тушириб бўлмайди. Бу тузлар ғўзанинг илдизларини қирқиб ташлайди. Оқибатда кўчат туплари камайиб кетади. Бундай хўжаликларда пахтадан паст ҳосил олинаётганлигининг сабаби ҳам шундадир. Биз бунга йўл қўймаслик учун тупроқнинг физик хоссалари тузатиб олинганидан кейингина ерни ҳайдашга киришамиз. Ҳар йилдагидек бу йил ҳам шўри яхши йўқотилган ерлар тобига келгач, чимқирқарли плуглар ўрнатилган тракторлар билан 35-40 сантиметр чуқурликда ағдармасдан ҳайдалди. Бу билан биз тупроқда намнинг яхши сақланиб қолишига эришдик.

Ҳозир бригадамизда шудгор борона қилиняпти. Майда кесакчалар кўпайиб, намнинг кўплаб буғланиб кетмаслиги учун ҳар бир карта 2-3 кун ичида бороналашдан чиқариляпти. Бунинг учун ҳамма юмшаткичлардан самарали фойдаланяпмиз. Механизаторларимиздан Иброҳим Камолов, Азим Холиқов, Ражаббой Замонов, Камолхон Отаев ўртоқлар ерларни 14-16 сантиметр чуқурликда юмшатишяпти. Бороналаш билан бир вақтнинг ўзида тупроққа ўғит ҳам солиб кетилмоқда. Минерал ва маҳаллий ўғит аралашмаси 18-20 сантиметр чуқурликка тушяпти. Аралашма шўр ювиш натижасида совиб қолган тупроқни тез қиздиради, унинг структурасини яхшилайди, намни буғланишдан сақлайди.

Бегона ўтлар, айниқса ғумай, печак, «саломалайкум» жуда бегор бўлади. Улар шўрхок далаларда ҳам жуда яхши кўкаради. Шу кеча-кундузда зарур чоралар кўрилмаса, бегона ўт чигитдан эртароқ униб чиқиб, экиннинг ривожланишига имкон бермайди. Биз бунинг олдини олиш мақсадида ҳамма далаларни бегона ўт илдизларидан, ғўзапоя қолдиқларидан яхшилаб тозаладик. Уватлар, йўл ёқалари, ариқ бўйлари ҳам бегона ўт қолдиқларидан тозаланди. Шунингдек, ҳашарот ва ғўза касалликларининг тарқалишига қарши тадбирлар ҳам кўриб қўйилди. Ўтган йили сўрувчи, ўрмаловчи, кемирувчи қишлоқ хўжалик зараркунандалари кўпроқ тарқалган далалар химиявий усулда дориланди. Шу сингари чоралар совхозимиздаги бошқа бригадаларда ҳам амалга оширилди.

Бригадамизда маҳаллий ўғит жамғариш қизғин боряпти. Икки автомашина, 6 тележка, бир қанча от-аравалар билан далаларга гўнг чиқариб тўкиляпти. Шу кунга қадар ҳар гектар ер ҳисобига 7-8 тоннадан ўғит жамғарилди. Кўп миқдорда компост ҳам тайёрланяпти. Тўртта ҳайдов ва 7 та чопиқ тракторлари, ҳамма сеялкалар ремонтдан чиқарилди. Марзалар текисланиб, карталар йириклаштирилди. Ариқ-зовурларни тозалаш тугалланди. Минерал ўғит ва уруғлик чигит бостирмаларда яхши сақланяпти.

Кўп йиллик тажрибада шунга ишонч ҳосил қилдикки, пахтачиликда юқори марраларни эгаллаш кўп жиҳатдан чигит экишни тўғри ва энг қулай агротехника муддатларида ўтказишга боғлиқдир. Чигитни ерга тупроқ қизимаган вақтда ташлаш ҳам, кеч экиш ҳам ярамайди. Биз чигитни тупроқдаги ҳарорат 12-14 даражага етганда эка бошлаймиз. Ҳамма майдонларга чигитни оддий ва уруғни уяларга белгиланган миқдорда ташлаб кетадиган сеялкалар билан квадрат-уялаб экамиз. Экишни 7-8 иш кунида тугаллаймиз. Чигитни қийғос ундириб олиб, ҳар гектар ерда 110-120 минг туп кўчат бўлишини таъминлаймиз.

Шундай қилсак, йиғим-терим бошлангунча гектарида 85-90 минг туп ғўза қолади. Бу, бизга ҳар гектар ердан давлатга камида 35 центнердан пахта топшириш юзасидан олган мажбуриятимизни қоплайдиган даражада мўл «оқ олтин» етиштириш имкониятини беради. Биз топширган пахта Боёвут бойликларини кўпайтиришга муносиб ҳисса бўлиб қўшилади.

Сўз — машъалларимизга

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»ДА БОСИЛГАНДАН КЕЙИН

«ҚИЗИЛЖАРДА НИМА ГАП?»

«Совет Ўзбекистони» газетасининг шу йил 9 февраль сонида юқоридаги сарлавҳа остида босилган мақолада Ҳазорасп районидаги кўпчилик колхозларда чорва қишловини намунали ўтказишга етарли эътибор берилмаётгани, район марказидан 400 километр узоқдаги Қизилжар массиви чорвадорларининг ҳолидан вақтида хабар олинмаётгани, қўйларга концентрат озуқа вақтида етказиб берилмаётганлиги танқид қилинган эди.

Шу муносабат билан район партия комитетидан олинган ёзишмада бундай дейилади:

«Қизилжарда нима гап?» сарлавҳали танқидий мақола район партия комитетининг бюро мажлисида муҳокама қилиниб, унда келтирилган фактлар тўғри деб топилди. Чорва қишловини яхши ўтказишга етарли эътибор бермаган «Коммуна», Киров номли, Карл Маркс номли колхозларнинг раислари И. Жабборов, М. Войисов, А. Юсупов ўртоқлар қаттиқ огоҳлантирилди. Уларга йўл қўйилган камчиликларни тезда тугатиш топширилди. Қизилжар массивидаги чорвадорларнинг талаб ва эҳтиёжларини ўрганиш ва қондириш учун ишлаб чиқариш бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Б. Абулов бошчилигида махсус комиссия тузилди. Комиссия аъзолари Қизилжар массивига жўнаб кетди.

„ФАН ВА ТУРМУШ“

журнали — редакциямиз меҳмони

„Инсон ақли табиатда кўпгина ажойиб нарсаларни кашф этди ва бундан буён янада кўпроқ кашф этади ҳам бу билан ўзининг табиат устидан ҳукмронлигини ошира боради“.

В. И. ЛЕНИН

БИЛИМ ЧАШМАСИ

Илмни мисоли бир дарахт деса бўлади. Эндиликда бу дарахт шунчалик илдиз отдики, унинг бир учи ер бағридаги магмага бориб тақалади, шунчалик шохлаб кўкка бўй чўздики, бу — куни кеча космосга учган Павел Беляев ва Алексей Леоновнинг парвозида яна бир бор намоён бўлди. Олим парваришининг самараси бўлган бу дарахтнинг поёнини кўришга ҳеч ким муваффақ бўлолмаган, жумладан олимнинг ўзи ҳам.

Фан тараққиётининг қонунияти — шу. Шундай замонда одамларнинг кечаги олган билимлари бугун ва бугунгиси эртага «эскириб қолиши» турган гап. «Фан ва турмуш» журналининг асосий вазифаси ва хизмати журналхонларни билим чашмасига кўпроқ қондиришдир. Биз ана шу вазифани қанчалик уддалаяпмиз, бунга баҳо бериш ўқувчиларнинг ўзларидан.

«Фан ва турмуш»нинг сўнгги йиллардаги сонларини варақлаб кўринг-а: ўқувчи диққатини дарҳол жалб этадиган турли-туман доимий бўлимларга кўзингиз тушади. Эслатиб ўтайлик, булар «Фан ютуқлари — турмушга», «Бугунги ният — эртанги ҳақиқат», «Янги фанлар, янги соҳалар», «Ер ва эл», «Мўъжизасиз мўъжизалар», «Фан оламида нима гап» сингари бир қанча рубрикалардир. Журналхонлар бу рубрикалар остида илм-фаннинг турли соҳаларига доир мақола ва хабарларни, табиатни инсон измига солаётган олимларнинг тадқиқот ҳамда кашфиётлари тўғрисидаги очерк ва бошқа материалларни мунтазам ўқимоқдалар.

Журналимизнинг «Саломатлик — узоқ яшашлик», «Фан ва турмуш» маслаҳати», «Билиб қўйган яхши», «Саволларга жавоб берамиз» каби бўлимлари ҳам кенг ўқувчилар оммасига анчадан бери таниш. Улар бу бўлимларда соғлиқни сақлаш, одоб-тарбия мавзуидаги мақолаларни ўқийдилар, ўзларини қизиқтирган саволларга жавоб оладилар, турли маслаҳатлар билан танишадилар.

Шулар туфайли бўлса керак, дастлаб чиқа бошлаганида атиги 4 минг нусхада нашр этилган «Фан ва турмуш» журналининг мухлислари хийла қисқа муддат (8 йил) ичида 120 минг кишидан ҳам ошиб кетди.

Шуниси айниқса қувончлики, бугунги кунда журналимиз редакцияси атрофида олим ва журналистлардан иборат фан мавзуида ёзадиган қаламкашлар гуруҳи шаклланиб келмоқда. Буни, бизга қолса, ўзига хос мактаб дер эдик. Бу мактаб— журнал коллективининг мададидир.

Тоҳир УМАРОВ,
журнал бош редакторининг ўринбосари.

МАКОНИ — БУХОРОДА, ДАВОМИ — АМЕРИКАДА

Ўтган йилнинг кузида Ўзбекистон Фанлар академиясининг корреспондент аъзоси Я. Ғ. Ғуломов бошчилигидаги археология экспедицияси қадимги Мағондарё водийсида (ҳозирги Бухоро областида) илмий тадқиқот ишлари олиб борар эди. Ана шу археологик қазишмаларнинг бирида топилган кичкина тош асбоб ёш олим У. Исломовнинг эътиборини ўзига тортди. Унинг айтишича, бу қурол мамлакатимиз территориясида шу вақтгача топилган археологик қазилма буюмларнинг биронтасига ҳам ўхшамайди. Бу асбоб ёйсимон шаклда бўлиб, оғирлиги 125 грамм экан. Асбобнинг пастки қисми япалоқ ва чўзиқроқ эди. Юқори қисмининг ўртасида кичкина ўйиғи ҳам бор.

Хўш, бу нима экан ўзи? Бу саволга жавобнинг бир учи океан оша Америка қитъасидан бошланади.

...Шимолий Американинг жануб қисмида жойлашган Мексика давлатининг Юкатан, Кампече штатларида ҳамда «Британия Гондураси»да майя номли ҳинди қабиласи яшайди. Майя ҳиндилари ҳозир 317 минг кишидан иборат.

Майялар ўз даврида деҳқончилик ишининг миришкорлари бўлганлар. Шу билан бир қаторда овчилик ҳам майя ҳиндиларининг асосий касби ҳисобланган. Улар узун ва ўткир найзалар билан ов қилишган. Найза узоқдаги овга тез, аниқ ва зарб билан тегсин учун, унинг бир томонига тошдан ясалган тиғдор учлик маҳкамлаганлар, иккинчи томонига эса япалоқ қилиб ишланган кичкина тош боғлаганлар.

Майя ҳиндилари ана шу япалоқ тошни ўз тилларида атлатль деб аташган.

Хўш, бу атлатль дегани Бухоро атрофларига океан ошиб келиб қолганмикин? Ахир, неолит даврида Америка қитъаси билан Ўрта Осиё ўртасида ҳеч қандай алоқа бўлмаганку!

1944 — 1945 йилларда А. Я. Аркель деган олим томонидан Хартум яқинидаги (Судан) қадимги манзилгоҳни қазиш пайтида янги тош даврига оид қатламдан топилган сопол идишлар ва уларга солинган нақш-гуллар Каттатузкон манзилгоҳидан топилган сопол идишлар ва уларга солинган нақш-гулларга жуда ўхшайди. Лекин бундан, Ўрта Осиё билан Шимолий Африка ўртасида эрамиздан олдинги 4000-йилларда маданий алоқалар бўлган, деган хулоса чиқмайди, албатта. Бу, умуман, янги тош даврида ер юзининг турли жойларидаги тараққиёт даражаси бир-бирига анча яқин бўлганидан дарак беради.

Номи Америка ҳиндиларининг тилида атлатль деб юритилган мазкур тош асбобнинг Бухоро яқинидан топилиш сирини ҳам худди шундай изоҳлаш тўғри бўлур эди. Хуллас, атлатль Америкадан Бухорога келиб қолмаган, балки у узоқ аждодларимизнинг ўз ихтироларидир.

БУГУН ЭРТА

М. ҲОМИДХОНОВ,
ЎзССР Фанлар академиясининг корреспондент аъзоси, техника фанлари доктори.

◆ ◆

Билаги зўр бирни йиқар, билими зўр мингни.

(Халқ мақоли)

* * *

ИЛМУ фан тараққиётининг бутун истиқболларини бир мақолага жо қилиш жуда мушкул вазифа эканлигини ҳар бир газетхон яхши тасаввур этса дердим. Аввало, фан бобида эришилган баъзи натижалар ва умумий вазифалар тўғрисида қисқача гапириб ўтсак.

Ўзбек халқи Октябрь революциясидан кейингина илм-маърифат нурларидан баҳра олди, унга фан чинакамига хизмат қила бошлади. Албатта, революциядан илгариги Ўрта Осиёда озмунча олимлар ўз умрларини илм йўлига тикмаган эдилар. Машҳур астроном Фарғоний, буюк математик Хоразмий, «иккинчи Арасту» Форобий, энциклопедиячи олим Беруний, ажойиб шифокор ибн Сино, улуғ астроном Мирзо Улуғбек сингари илм аҳлларининг хотирасини эслашнинг ўзи кифоя. Аммо золим замона бундай фозилларнинг ижодий фаолиятига ҳамиша тўсиқ бўлиб келди.

Революциядан сўнг Коммунистик партия ва Совет ҳукумати бошқа қардош элларда бўлгани сингари, Ўзбекистонда ҳам фан равнақига жуда катта эътибор берди. Гражданлар уруши қизиб турган бир пайтда, 1920 йилдаёқ В. И. Ленин Ўрта Осиёда биринчи илм-маърифат даргоҳи — Туркистон Давлат университетини таъсис этиш тўғрисидаги тарихий декретга имзо чекди. Ўзбекистонда, қолаверса, бутун Ўрта Осиёда илм-фаннинг тараққий этишида бу университетнинг ҳиссаси бениҳоя каттадир. Ўзбекистон Фанлар академиясининг академикларидан Убай Орифов, Содиқ Азимов, Теша Зоҳидов, Тошмуҳаммад Қориниёзий, Малик Набиев, Обид Содиқов, Тошмуҳаммад Саримсоқов, Собир Юнусов ва бошқа кўп олимлар шу университетда иш бошлашган эди.

Ўшандан бери орада кўп йиллар ўтди. Албатта, фанимизнинг бугунги кундаги камолот даражасини 20-йиллардагига ҳеч бир жиҳатдан таққослаб бўлмайди. Мана баъзи рақамлар. Ўша вақтда илмий ходимлар сонини бармоқ билан ҳам санаса бўларди. Эндиликда эса республикамизда фақат илм-фан равнақи йўлида 15 мингдан кўпроқ киши ишламоқда. Буларнинг ҳаммаси (ҳа, ҳаммаси!) Октябрь революциясидан кейин маълумот олиб, фан ва техниканинг турли соҳаларида муваффақият билан хизмат қилаётган юқори малакали мутахассислардир. Шулардан 3200 киши фанлар доктори ва фанлар кандидати деган олимлик даражаларини олишга муваффақ бўлишган. Шуниси ҳам борки, олимлик даражаси ходимларнинг илмий малакасига бирдан-бир мезон эмас, лекин бу — республикамиз малакали илмий кадрларга эга эканлигининг инобатли шоҳидидир.

Ўзбекистонда фан равнақи ҳақида гапирар эканмиз, илмнинг замонавий, янги соҳалари ҳам тобора тараққий эттирилаётганини алоҳида қайд этиб ўтиш лозим бўлади. Масалан, республика Фанлар академиясининг Ядро физикаси институти шундай соҳалардан бири билан шуғулланмоқда.

Тошкент областининг Қибрай қишлоғини 1959 йилгача кўп кишилар билишмас эди. Бундан беш-олти йил бурун ҳувиллаб ётган шу ерда энди Улуғбек номидаги «атом шаҳарчаси» қад кўтариб турибди. Ўтган йили жаҳон атомчи физикларининг кенгаши бўлиб ўтган эди. Бу конференцияда совет физикларидан ташқари, хорижий мамлакатлардан келган 50 дан ортиқ малакали физиклар ҳам қатнашди. Уларнинг орасида америкаликлар ҳам бор эди. Америка олимлари бундан қирқ йил муқаддам ўн кишидан атиги биттаси саводли бўлган ўзбек юртида ташкил этилган шундай азим муассасани, унинг қобилиятли илмий ходимларини ўз кўзлари билан кўриб ҳайратда қолишди. Улар атом реактори, циклотрон, радиоизотоп манбалари, генераторлар ва бошқа ускуналар билан жиҳозланган бундай институтни Ўзбекистоннинг тараққиёт рамзи деб баҳолашди.

* * *

КПСС Программасида билимнинг энг муҳим соҳаларида совет фани эришган илғорликни мустаҳкамлаш ва ҳамма асосий соҳалар бўйича жаҳон фанида етакчи мавқени эгаллаш совет олимларининг шон-шараф иши эканлиги алоҳида уқтириб ўтилган. Биз ўзимиздан шуни қўшишимиз лозимки, бу вазифалар ўзбек олимларининг ҳам шон-шараф ишидир.

Ҳаммага яхши маълумки, мамлакатимизнинг асосий иқтисодий вазифаси коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтириш бўлиб, биргина саноат 20 йил ичида кам деганда 6 марта ўсиши керак. Мабодо шу вақт давомида меҳнат унумдорлиги 1960 йил даражасида қолса эди, мамлакатимиз завод-фабрикаларида ишлаш учун қарийб 400 миллион киши керак бўларди. Ҳолбуки бу — мутлақо мумкин эмас. Демак, ишлаб чиқаришни, жумладан саноатни ривожлантиришнинг бош омили меҳнат унумдорлигини оширишдир.

Ҳисобчиларнинг ҳомчўтларига қараганда, бу давр, яъни 20 йил мобайнида саноат ишлаб чиқариши меҳнат унумдорлигининг ўсиши ҳисобига 90-95 процент, ишловчилар сонининг ортиши ҳисобига эса атиги 5-10 процент кенгаяди. Меҳнат унумдорлигининг ўсиши масаласига келсак, бу ўсишнинг 70-75 процентига фаннинг энг янги ютуқларидан фойдаланиш, ишлаб чиқаришнинг техника даражасини ошириш йўли билан эришилади. Ана шу рақамларда бизнинг совет фанимиз олдида турган вазифалар мужассамланган деса бўлади.

* * *

АГАР фан ҳозиргидек тараққий этаверса (бу тараққиётнинг бундан буён янада тезлашишига аминмиз), олимлар нималарни ҳали ўйлаб топмайдилар дейсиз. Дарҳақиқат, фан тараққиётининг поёни йўқ.

Энди физика ва математика ҳақида ҳамда шу соҳаларда энг кейинги вақтларда республикамиз олимлари эришган баъзи ютуқлар ҳақида қисқача гапириб ўтиш мақбул бўлур эди. Аввало, математиканинг равнақи тўғрисида икки оғиз гап.

Бориб-бориб ҳамма фанлар ҳам математика билан чатишиб кетади. Фан тараққиётининг тақозоси — шу. Масалан, яқин-яқин вақтларгача математика кимё илмида жуда кам қўлланилар эди. Энди-чи? Математика кимё илмига тобора кўпроқ илдиз отмоқда. Мана бир мисол. Кимёвий технологик процессларни бошқариш учун бундан бирмунча вақт илгари кимёгарлар математиклардан ёрдам сўрашган эди. Ўтган йили Ўзбекистон Фанлар академиясининг Ҳисоблаш маркази ходимлари шу процессларни автоматик йўл билан бошқариш мақсадида метан деган газни юқори ҳароратда қайта ишлашнинг математик моделини тузиб, бу ишни назорат қилиб туриш вазифасини электрон-ҳисоб машинаси зиммасига юкладилар.

Бундай ҳисоб машинасидан кенг фойдаланиш ҳозирнинг ўзидаёқ жуда катта аҳамият касб этмоқда. Тошкент об-ҳаво бюросининг қор-ёмғир ёғишини олдиндан анча аниқ айтиб беришидан тортиб космик кемаларнинг парвоз траекторияларини ҳисоблаб чиқишгача фан ва техниканинг кўпгина масалаларини бу машиналарсиз ҳал қилиш жуда ҳам мушкул бўлур эди.

Шунингдек, бу гапларни айтиш билан математик усуллардан, электрон-ҳисоб машиналаридан ҳисоб-китоб ишларида фойдаланишни ҳам назарда тутмоқдамиз. Бу вазифа иқтисодчи олиму мутахассис олдида турган долзарб вазифалардан дейиш мумкин. Сиз биласизки, бизнинг халқ хўжалигимиз, таъбир жоиз бўлса, етти ўлчаб бир кесишга асосланган планли хўжаликдир. Шундай экан, ҳисоб-китобларимиз қанчалик кенгроқ, аниқроқ ва тезроқ бажарилса, халқ хўжалигимиз ҳам шунчалик муваффақиятли равнақ топаверади.

Қардош республикаларда бўлгани сингари, бизнинг республикамизда ҳам бу борада дастлабки ютуқларга эришилди. Масалан, Ўзбекистон Фанлар академиясининг ҳисоблаш марказида темир йўл ва автомобиль транспортида юк ташишни энг мақбул тарзда ташкил этиш бўйича ажойиб ишлар амалга оширила бошлади.

Электрон-ҳисоб техникаси ҳақида сўз очган эканмиз, фаннинг муҳим, лекин ёш соҳаси бўлган кибернетика илмини эслатмасдан бўлмайди. Бу ерда шуни айтиш билан кифояланамизки, ҳозирги вақтда сизу биз кибернетика турмушнинг турли соҳаларига жорий этиладиган давр бўсағасида яшаяпмиз, унинг имкониятлари ва келгусида одамларга берадиган нафи бениҳоя улкандир.

Ниҳоят, физика фани ҳақида. Бир вақтлар совет олими С. И. Вавилов: физика «фанларнинг бош штаби» бўлиб қолди, деган эди. Таъриф чакки эмас. Чиндан ҳам, сўнгги даврда физика шунчалик тараққий қилдики, бунинг натижаси ўлароқ унда кўп соҳалар вужудга келди ва муваффақиятли суратда тараққий этиб бормоқда. Масалан, ядро физикасини олайлик. Атом сирини ана шу фан кашф этди.

Эндиликда атом, тўғрироғи, унинг энергияси баъзи одамлар қўлида ёвузлик, қирғин қуроли бўлса, эзгу ниятли одам ва олимлар қўлида яхшилик воситасидир. Масалан, атом энергиясининг маҳсули бўлган радиоактив изотоплар саноатда «ишчи», қурилишда «бинокор», пахтачиликда деҳқон мададкори, илм-фан бобида тузуккина тадқиқотчи, медицинада «шифокор» бўла олади. Радиоактив изотопларни турмушга татбиқ этиш йўлида ўзбек физиклари катта ютуқларга эришмоқдалар.

Физиканинг катта амалий аҳамиятга эга бўлган соҳаларидан яна бири ярим ўтказгичлар физикасидир. Бу фанга ҳам Ўзбекистон Фанлар академиясида анча катта ҳисса қўшилмоқда. Физика-техника институти ходимлари кремнийли, галлийли ва селенли ярим ўтказгич юпқа пардалар ҳосил қила олдиларки, улардан фотоэлемент ясалса, бу фотоэлементларнинг фойдали иш коэффициенти жуда юқори бўлар экан. Уларнинг техникада аҳамияти ниҳоятда катта. Мисол учун офтоб энергиясидан фойдаланишни олайлик. (Дарвоқе, бу энергиядан халқ хўжалигида фойдаланиш ҳақидаги фан — гелиотехника соҳасида республикамиз олимлари иттифоқ аҳамиятига эга бўлган тадқиқотлар олиб боришмоқда. Шу йил январь ойидан бошлаб Тошкент шаҳрида «Гелиотехника» деган бутуниттифоқ илмий журнали нашр этила бошлаганининг ўзи ҳам диққатга сазовордир).

Гап офтоб энергиясидан фойдаланиш устида бормоқда. Офтоб нури тушиб турган ҳар бир квадрат метр ер юзига ўрта ҳисобда бир киловаттдан кўп ёруғлик энергияси тўғри келади. Бу энергияни электр энергиясига айлантириш мумкин. Қандай қилиб? Физиклар тақдим қилган усуллар кўп. Лекин биз бу ерда ярим ўтказгичлардан ёки, бошқачасига айтганда, фотоэлементлардан фойдаланишни назарда тутмоқдамиз. Ҳозиргача мавжуд бўлган кремнийли фотоэлементларнинг фойдали иш коэффициенти 11-12 процентни ташкил қилар эди. Агар шу фотоэлементларнинг ўзиниёқ офтоб нури тушиб турган бир квадрат метр саҳнни эгаллайдиган қилиб батарея тарзида бириктирсак, бу батареядан 120 ватт электр энергияси олиш мумкин бўлади. Демак, Ўрта Осиёнинг азим саҳролари учун офтоб батареяларининг истиқболи айниқса зўрдир.

Ахир, офтоб энергиясини электр энергиясига тўғридан-тўғри айлантиришнинг муҳим аҳамиятга эга эканлиги тўғрисида совет олими академик А. Ф. Иоффе қайта-қайта уқтирган бўлса, машҳур француз олими Жолио-Кюри ярим ўтказгичлар энергетикаси яқин йиллар ичида ҳатто ядро энергетикасидан ҳам каттароқ аҳамиятга эга бўлиши мумкин деб гапирган эди. Бу гапларда «жон» бор, албатта.

* * *

ГАПНИНГ озу сози яхши дейдилар. Мазкур мақолада бутун илму фанимизни қўяверинг, аниқ фанлардан бўлган биргина математика ва физикадаги кўп муҳим ютуқларимизни ҳатто санаб ўтолмадик ҳам. Энди қолган гаплар «Фан ва турмуш» саҳифаларида ўз ифодасини топар.

Гапимни тугатиб, шуни айтмоқчиманки, илғор совет фанини изчил ва ҳозиржавоблик билан тарғиб қилиб келаётган «Фан ва турмуш»нинг энг севимли журналлардан бири бўлиб қолганлигидан, халқ орасига жуда ҳам кенг тарқалаётганлигидан биз, олимлар айниқса хурсандмиз. Унга катта муваффақиятлар тилаймиз.

Ўзбекистон Фанлар академиясининг Химия институтида. Суратда: электрон микроскопи ёрдамида целлюлоза толаси тузилишини текшириш.

С. Давидов фотоси.

Сезгир аппарат

Ер қимирлашини ҳам, худди об-ҳавони каромат қилгандай, олдиндан айтиб бериш мумкин эмасмикин? Люблянадаги (Югославия) Ядро физикаси институтининг ходимлари бу мушкул вазифани ҳал қилиб берадиган асбоб яратмоқчилар.

Аксари вақтларда зилзиладан олдин Ернинг магнит майдонида билинар-билинмас ўзгаришлар содир бўлади. Югослав физиклари ясаётган асбоб бу ўзгаришларни қайд қила оладиган даражада сезгир бўлиши керак. Бунинг маъноси шуки, асбоб ер қимирлашини олдиндан айтиб бериши мумкин.

БИЛИБ ҚЎЙГАН ЯХШИ

● Ойнинг ўтган асрда немис олими И. Ч. Медлер томонидан тузилган картасида бир қанча кратерлар машҳур олимлар шарафига қўйилган эди. Шу кратерлардан бири Улуғбек номи билан аталган.

● Агар Ўзбекистон территориясидаги ҳозиргача қазиб ишга туширилган каналларни кетма-кет улаш мумкин бўлса эди, у билан ер куррасининг қоқ белидан 3 марта «белбоғ» қилиб айлантириш мумкин бўларди.

● Республикамиз аҳолиси ҳар йили ўрта ҳисобда 300 минг кишидан кўпаймоқда. Бу жиҳатдан Ўзбекистон Ғарбий Европадаги кўпгина давлатлардан олдинда туради.

● Ҳисоблаш марказидаги электрон-ҳисоб машинаси синоптикларнинг 2 йилда бажарадиган математик амалларини 10 минутда аниқ ечиб бермоқда. Шунинг учун бўлса керак, сўнгги йилларда Тошкент радиосининг об-ҳаво тўғрисидаги маълумотлари тўғри чиқадиган бўлиб қолди.

● Ҳозир Орол денгизи қуриб бормоқда. 1980 йилга бориб, Ўрта Осиёдаги суғориладиган ерлар икки марта кенгайиши ва Амударё билан Сирдарё сувини шу ерларни суғоришга буткул сарфлаш натижасида Орол денгизининг суви ҳозиргисидан 5 марта камайиб, унинг ўрнида кичкинагина шўр кўлча қолса керак. Лекин бу ҳол, мутахассисларнинг фикрича, халқ хўжалигига асло путур етказмайди.

БУЮРТМА ҚОР

Қишда Ўрта Осиёдаги тоғ чўққиларини қуюқ булут буркаб, ундан вақт-вақти билан қор ёғади. Бироқ булутларнинг бир қисмини шамол тарқатиб юбориши ва қор кам ёғиши мумкин.

Сунъий йўл билан қор ёғдириб бўлмасмикан? Метеорологларимиз олиб борган тадқиқотлар бу фикрни амалга ошириш мумкинлигини кўрсатди.

Бунинг учун булутга ичига кристалл ҳолатдаги карбонат кислота ёки бошқа кимёвий модда тўлдирилган махсус снаряд отилади. Булутдаги сув буғлари снаряд портлаши билан газсимон кимёвий моддалар таъсирида тез кристаллашади ва тоқца пага-пага қор бўлиб ёғилади. Бу қорлар ёзда эриб сувга айланади, сув эса ҳосил демакдир.

ПАХТАДАН ИККИ ҲОСИЛ

Сиз қулупнайнинг бир йилда икки марта ҳосил бериши мумкинлигини яхши биласиз. Хитойнинг Фидзянь вилоятида ўтказилган қизиқарли тажрибалар ҳатто пахтадан ҳам бир йилда икки ҳосил олиш мумкинлигини кўрсатди.

Цзянсибин давлат хўжалигида 200 му (1 му — 0,07 гектар) майдонга экилган ғўзалар махсус агротехника қоидаларига риоя этилиб парвариш қилинди ва натижада августнинг бошларида биринчи ҳосил олинди. Шундан кейин ғўзалар чеканка қилинди. Орада уч ой ўтар-ўтмас ғўза қайта шоналай бошлади ва ноябрнинг бошларига бориб иккинчи марта «оқ олтин» ҳосили йиғиб-териб олишга муваффақ бўлинди.

СЕРҲОСИЛ ВА ТЕЗПИШАР

Пахтакорлар ҳосилдор «С-1225» ва «108-Ф» ғўза навларини яхши билишади. Лекин олимларимизни бу навлар ҳам қаноатлантирмади. Улар мазкур ғўза навларини янада такомиллаштиришга аҳд қилдилар.

Натижада янги униб чиққан ғўзаларни паст температурада парвариш этиш ва уларни кечаю кундуз сунъий ёритиш йўли билан «С-1225» навидан «АН-209» ва «108-Ф» навидан «АН-212» пахта навларини етиштиришга муваффақ бўлдилар. Янги навлар анча серҳосил ва тезпишардир.

ҲАЛИ ФАНГА НОМАЪЛУМ

Бойсун тоғи — турли-туман ўсимликлар макони. Шулардан иккитаси ҳақида икки оғиз гап айтмоқчимиз. Маҳаллий аҳоли уларнинг бирини шунгула, иккинчисини пашшақўнмас деб аташади.

Шунгулани табиатнинг ғалати неъмати дейиш мумкин. Овқат ейишдан олдин шунгула меваси ёки новдасидан озгина шимилса, кишининг иштаҳаси очилиб кетади.

Пашшақўнмас ўсимлиги эса тана ва шохларидан шира моддаси чиқаради. Бу шира пашша ва бошқа ҳашаротларни ўз ёнига йўлатмайди, яъни адашиб қўнган пашша унга ёпишиб қолади; ўсимликнинг пашшақўнмас номи ҳам шундан келиб чиққан бўлса керак.

Бойсун тоғининг бу ўсимликлари ўз тадқиқотчиларини кутмоқда.

РАҚИБ БОШЛАР

Африканинг жанубидаги Порт Элизабет шаҳрида илонлар питомниги бўлиб, унда икки бошли заҳарли қум илон яшарди. Унинг бошлари бир-бири билан «жанжаллашиб» қолмасин деган мақсадда назоратчилар бу бошларга айни бир вақтда овқат берардилар. Бироқ бир куни улар қарашса, илоннинг бир боши иккинчисини ютиб қўйибди. Ҳар тугил, қарангки, ютилган бош ҳали чалажон экан, уни суғуриб олиб, даволадилар.

Аммо қутқариб қолинган бош ўз шеригининг қилмишини унутиб юбормади. Бир куни эрталаб назоратчилар питомникка келганларида, икки бошли илоннинг ўлиб ётганини кўришди. Жабрланган бош шеригининг хоинона ҳужуми учун ўч олиб, уни ҳам, ўзини ҳам нобуд қилган экан.

САҲИФАДА ЖУРНАЛНИНГ ЯҚИНДА БОСИЛАДИГАН АЙРИМ МАТЕРИАЛЛАРИ БЕРИЛМОҚДА.

АРЗАНДАЛАР

Фарзанд ўсиб, бўйи чўзилиб қолганда ота-она севинчи, меҳр муҳаббати, орзу-умидлари нақадар чексиз бўлади. Меҳрибон волидалар ҳаётнинг завқ-шавқини, гўзаллиги ва лаззатини ўз жигаргўшаларида кўришади, унинг чинакам инсон бўлиши, эл-юрт олдида обрўли бўлишини орзу қилишади.

Лекин... Айрим вақтларда шу биргина сўз дилбандлар дилини вайрон қилади, юрагига тикан бўлиб санчилади, маломатга қолдиради.

... Хонадаги кровать, чойшаблар, дераза ва ромларга қон сачраган эди. Кровать тагида беҳуш ётган бола қисқа-қисқа нафас олади. Башарасига қараб бўлмайди, чаккасидан оққан қон юзида қотиб қолган, кўзлари кўкарган. «Тез ёрдам» машинасига қўнғироқ қилинди.

Чилонзор район милиция бўлимининг оператив ходими капитан Тошкенбой Исабоев жиноят содир бўлган жойга келганда шундай манзара устидан чиқди. Ранглари қув ўчган болалар бошларини қуйи солиб олишган, берилган саволларга қўрқа-писа жавоб қайтаришади. Камоловнинг қисмати уларни эсанкиратиб қўйган, Зиборов номини тилга олишга қўрқишади.

Бу мудҳиш воқеа 23 январь кеч соат 10 ларда спорт интернатининг ётоқхонасида рўй берди. Хонада Қобил Камолов синфдошлари Лапшин, Ковалев, Ким ва бошқалар билан дарс тайёрлаб ўтирган эди. Шу вақт интернатнинг собиқ ўқувчиси Юрий Зиборов ширакайф ҳолда икки шериги билан кириб келди.

— Қобилда гапимиз бор, сизлар бу ердан дарҳол чиқиб кетинглар, — болаларга пичоқ ўхталиб, дағдаға қилади Юрий.

— Ўғирлик қилганимизни кимга сотдинг?

Қобил бундай ишлардан бехабар экани, ҳеч кимга ҳеч нарса айтмагани тўғрисида жавоб қайтаради.

Зиборов имлаши ҳамоно, шерикларидан бири эшикни ичидан қулфлайди...

Тез орада Юрий Зиборов қўлга олинади. Сўроқ вақтида чигаллашиб келган яна бир муаммо ечилади. Ўтган йилнинг ноябрь ойида спорт интернатининг складини бузилиб, саккиз жуфт спорт костюми, икки қути дастрўмол, икки жуфт чармли ботинка ва 150 сўмлик бошқа буюмлар ўғирланган эди. Лекин шу кунгача «тунги шарпалар» қўлга олинмаган эди. Мазкур жиноятнинг илдизи ҳам Зиборов бошлиқ муттаҳамларга бориб тақалди.

Ғалвир сувдан кўтарилгач, воқеалар янада кескин тус олди. Район милиция бўлимига чақирилган биринчи пойафзал фабрикасининг бухгалтери Надежда Зиборова ўғлининг ёмон йўлга кириб қолганини билган ҳолда унинг жиноятини хаспўшлаб, сутдек оппоқ, қўйдек юввош қилиб кўрсатди. Уйига кела солиб ўғирланган молларни яширишга тутинади. «Смена» фотоаппаратини томдаги қор орасига, спорт костюмларини эса шкафга беркитади. Лекин тафтишга келган милиция ходимларининг сезгирликлари туфайли ўғирланган буюмлар топилиб, интернатга топширилади. Қолган нарсалар Володя Крилов ва Евгений Бриггенлар уйидан чиқади. Хўш, булар ким?

Владимир Крилов Тошкент шаҳар Фрунзе районидаги 160-мактабнинг 9 «А» синф ўқувчиси, комсомол аъзоси. Отаси — Михаил Михайлович Крилов геология-минералогия фанлари доктори, профессор, Тошкент Давлат университетининг проректори. Онаси Уназна Алексеевна Крилова — мазкур билим юртида библиограф бўлиб ишлайди.

Евгений Бриггeн — Володянинг синфдоши. Отаси — Николай Владимирович Бриггeн Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтининг старший ўқитувчиси, КПСС аъзоси, Нина Алексеевна Кубанова — Евгенийнинг онаси, Ўрта Осиё электр шохобчаларини лойиҳалаш бўлимининг бош инженери.

Давлат мулкини ўғирлаган, бегуноҳ болага қаттиқ жароҳат етказган безорилар жиноий жавобгарликка тортилишлари аниқ бўлиб қолганда раҳимдил ота-оналар, кўнгли бўш оғайнилар уларни ҳимоя остига олдилар.

Милиция капитани Тошкенбой Исабоев оёғини тираб, ёпиғлиқ қозоннинг тубоғини кўтариб қўймаганда, ким билади дейсиз, эркатойлар масъул постда ишловчи айрим амакиларининг кафиллиги орқасида кўнгилнинг жиловини бўш қўйиб, яна неча кишиларнинг дилини сиёҳ қилишлари мумкин эди.

Савол туғилади: ўспиринларнинг бундай боши берк кўчага кириб қолишлари ва 16 ёшларида суднинг қора курсисига ўтиришларига нима сабаб бўлди? — Етишмовчиликми? Йўқ. Бу — ота-онанинг кўнгилчанглиги, саховатлиги, жарақ-жарақ пуллар, қолаверса 160-мактаб ўқитувчиларининг бепарволиги, таълим-тарбия ишларининг ниҳоят даражада пасайиб кетганлигининг оқибатидир.

Зиборов, Крилов ва Бриггенлар тўқликка шўхлик қилиб, ҳалол меҳнатдан бўйин товлашди, енгил-елпи ҳаёт кечириш йўлига ўтиб олишди. Улар ўз қилмишлари учун одил Совет суди олдида жавоб беришлари, гуноҳларини тер тўкиб ювишлари зарур. Чилонзор район милиция бўлимидаги телефонларга эса «дам» бериш шарт.

Я. САЛИМОВ.

19 МАРТ, 1965 ЙИЛ
№ 65 (13.021).

ПЛАНЕТАМИЗ ЯНГИЛИКЛАРИ

Халқаро ОБЗОР

Конго Республикаси (Браззавиль). Юзлаб йигит ва қизлар Миллий Революцион ҳаракат ўнг партиясининг ёшлар секциясига аъзо бўлиб кирмоқдалар. Бригада аъзолари патруль хизматини бажарадилар, ҳарбий машқларда қатнашадилар. Суратда: ёшлар бригадаси аъзоларидан бир группаси.

С. Преображенский фотоси.
(ТАСС фотохроникаси).

МУЗОКАРАЛАР ОЛИБ БОРИШ УЧУН ВАШИНГТОНГА

ВАШИНГТОН, 17 март. (ТАСС). Европа иқтисодий ҳамжамияти комиссиясининг раиси В. Хальштейн АҚШ президенти Жонсон ва бошқа олий мартабали расмий кишилар билан музокаралар олиб бориш учун кеча Вашингтонга келди. У бу ерга етиб келиши билан АҚШ ва Ғарбий Европа учун ўзаро қизиқиш туғдираётган ҳамма масалаларни муҳокама қилмоқчиман, деди.

Хальштейн бу ерда «Кеннеди раунди» хусусида олиб борилаётган музокараларда АҚШнинг вакили бўлган собиқ давлат секретари Гертер билан, савдо министри Коннор, деҳқончилик министри Фримэн билан учрашади. АҚШ билан Ғарбий Европа ўртасидаги савдо муносабатлари проблемасининг музокаралар вақтида асосий ўринда туриши шундан маълум бўлиб турибди.

АҚШ ВЬЕТНАМГА ҚАРШИ ҚИЛАЁТГАН АГРЕССИВ ҲАРАКАТЛАРИНИ ТЎХТАТИШИ КЕРАК

Буюк Британиянинг Москвадаги элчиси Х. Тревельян Вьетнамдаги аҳвол муносабати билан 1954 йилги Женева кенгашининг ҳамраислари юборадиган мактуб лойиҳасини ўз ҳукуматининг топширувига биноан, шу йил 20 февралда СССР Ташқи ишлар министрлигига тақдим қилди. Англия тайёрлаган мактуб лойиҳасида 1954 йилги кенгашда қатнашган мамлакатларнинг ҳукуматлари ва халқаро контроль комиссиясида вакили бўлган ҳукуматлар Вьетнамдаги аҳволга ва, жумладан, ўз фикрларича, тинч бартараф этиш мумкин бўлган ҳолатларга қандай қараётганликлари тўғрисида ҳамраисларга дарҳол баёнот тақдим этсинлар, деб таклиф қилинади.

Ана шу мактуб лойиҳаси муносабати билан шу йил 15 мартда СССР Ташқи ишлар министрлигида Буюк Британиянинг Москвадаги муваққат ишлар вакили Т. Бримлоуга бундай дейилди: Совет ҳамраисининг фикрича, қўшма мактубда, аввало шуни кўрсатиш зарурки, Америка Қўшма Штатлари Ҳинди-Хитой хусусидаги 1954 йилги Женева битимларини қўпол равишда бузаётганлиги ва Вьетнам халқининг ишларига қурол ёрдами билан аралашаётганлиги Вьетнамдаги кескинликка сабаб бўлмоқда.

Айни маҳалда Буюк Британиянинг муваққат ишлар вакилига ҳамраислар мактубининг Совет томони тайёрлаган қуйидаги лойиҳаси топширилди:

«Ҳинди-Хитойга бағишланиб 1954 йилда Женевада ўтказилган кенгашнинг ҳамраислари АҚШнинг Вьетнам халқининг ишларига қуролли аралашуви натижасида Вьетнамда хатарли кескинлик вужудга келганлигини чуқур ташвиш билан қайд қилиб, Америка Қўшма Штатлари 1954 йилги Женева битимларини қўпол равишда бузаётганлигини қоралайдилар, АҚШ ҳукуматини Вьетнам Демократик Республикасига қарши қилаётган агрессив ҳаракатларини дарҳол тўхтатишга, Жанубий Вьетнамдан ўз қўшинларини батамом чақириб олишга ва қурол-яроғларини олиб чиқиб кетишга ҳамда Вьетнам халқига ўз тақдирини ўзи ҳал қилиш имкониятини беришга чақирадилар.

Ҳамраислар зикр қилинган масала хусусида ўз мулоҳазаларини сира кечиктирмай маълум қилишни Ҳинди-Хитойга бағишлаб ўтказилган Женева кенгашида қатнашган мамлакатларнинг ҳукуматларидан ва халқаро контроль комиссиясида вакиллари бўлган ҳукуматлардан илтимос қиладилар».

Буюк Британиянинг муваққат ишлар вакили мактубнинг совет томони тайёрлаган лойиҳасини ўз ҳукумати маълумотига етказажагини айтди.

ЖАННАТ «ЛАЗЗАТИ»

СТУДЕНТЛАР ГФРНИ ТАШЛАБ КЕТМОҚДАЛАР

Яқинда суданлик студент Али Аҳмад Саъд ўз ўртоқлари билан бирга Ғарбий Германияни ташлаб кетатуриб норозилик баён қилди. «Бу давлатда ҳар бир қадамда янги мустамлакачилик сиёсатини кўриш мумкин», деди у.

«Биз Мюнхенда икки йилга яқин яшаш давримизда ГФРда ўқишга келишга таклиф қилинган даврда берилган барча ваъдаларнинг қуп-қуруқ ёлғондан иборатлигини яққол кўрдик. Биз ўқиш ҳақига тўлаш учун ҳар куни ўн соатлаб қора ишда ишлашга мажбур бўлдик. Ётоқхоналарда яшаш учун бизга рухсат берилмайди. Шунинг учун ижарага квартира олиб туришга тўғри келди. Аммо ничкина бир хонани бир амаллаб топиб, унинг учун 200 маркагача пул тўлаймиз. Бу ҳам майли-я, лекин уй эгалари кўпинча «биз уйни қораларга ижарага бермаймиз» деб рад этишади».

Бу манзара Ғарбий Германия давлатига Африка ва Осиёдан ўқиш учун борган студентларнинг ғоятда оғир аҳволини кўрсатувчи жуда кўплаб мисолларнинг биридир, холос. «Нейе цейт» газетаси ўзининг сўнгги сонларининг бирида ана шу аянчли аҳвол тўғрисида бир хабар босиб чиқарди. Ғарбий Германияда қора танли бўлганликлари учун студентлардан квартира ҳақини қимматроқ тўлашни талаб қилмоқдалар. Кўчаларда эса уларнинг устидан кулиб масхара қиладилар. Бечора қора танлилар ресторанларга, кафеларга ва бошқа жамоат жойларига киришдан кўпинча маҳрум этиладилар. ГФР даги кўпчилик олий мактабларда улардан сиёсий фаолият билан шуғулланмаслик учун махсус мажбуриятга қўл қўйишни талаб қиладилар. Мисрдан келиб Бонн университетида ўқиётган тўрт студент доцентдан лекция даврида араб давлатларига қарши туҳмат ва уйдирмаларни тўхтатишни талаб қилганлиги учун ўқишдан ҳайдалган.

Ленинн Бонн пропагандаси ҳамма жойда, ҳар бир чорраҳада чет эл студентларининг «жаннатмонанд ҳаёти»ни мақтаб, қулоқни қоматга келтирадиган даражада тинимсиз карнай чалмоқда. Аслини текшириб кўрилганда шу нарса маълум бўлдики, ҳар ўн уч кишидан фақат бир киши стипендия олиб ўқийди. Бу стипендия ҳам аслда оз миқдорда бўлиб номигагина бериб турилади.

Ҳозирги пайтда Ғарбий Германияда ирқий камситилишга қарши норозилик тўлқини кундан-кунга кучайиб бормоқда. Кўпчилик шаҳарларда чет эл студентларига нисбатан одамгарчиликка мутлақо хос бўлмаган тарзда муомала қилинаётганини қораловчи намойишлар бўлиб ўтмоқда. Бу масала матбуотда ҳам бир неча марта кўтарилди. Газеталар қора танли студентларни камситиш ГФР нинг обрў-эътиборига путур етказишини баён қилиб, бу сиёсатни танқид қилмоқдалар. Баъзи матбуот органлари социалистик мамлакатларда Осиё, Африка ва Латин Америкаси мамлакатларининг студентлари учун ниҳоятда яхши шароит яратиб берилганлигини қайд қилмоқдалар. Ҳатто энг реакцион «Боннер рундшау» газетаси ҳам яқинда социалистик мамлакатларнинг олий ўқув юртларида «қора танли студентларга ўрин берилмай қолган ёки улар яхши стипендия билан таъмин этилмай қолган бирор воқеа ҳали юз бергани йўқ»лиги тўғрисида ёзди.

Африка ва Осиё мамлакатларидан келган студентлар ана шунинг учун ҳам «меҳмондўст» мамлакат — Германия Федератив Республикасида ўқишни тарк этиб ташлаб кетмоқдалар. Шунинг учун ҳам улар социалистик мамлакатлардаги университет ва институтларга кириб ўқишни илтимос қилиб мурожаат қилмоқдалар.

В. АНДРИАНОВ.
(АПН).

ЯПОНИЯ СОЦИАЛИСТИК ПАРТИЯСИ АКТИВИСТЛАРИ ДЕЛЕГАЦИЯСИ МОСКВАГА КЕЛДИ

Япония Социалистик партияси активистлари делегацияси 17 мартда Москвага келди. Япон социалистлари Совет Иттифоқида қарийб уч ҳафта меҳмон бўлишни мўлжалламоқдалар. Улар Ленинград, Киев, Тбилиси, Тошкент ва бошқа шаҳарларга борадилар, совет халқининг ҳаёти ва меҳнати билан, жамоат ташкилотларининг фаолияти билан танишадилар. (ТАСС).

СУРИЯ — ИСРОИЛ ЧЕГАРАСИДА МОЖАРО

ДАМАШҚ, 17 март. (ТАСС). Кеча Сурия—Исроил чегарасида яна чегара можароси рўй берди. Дамашқ радиоси шу масала юзасидан берган ахборотида қуйидагиларни хабар қилди: Исроил армиясининг ҳарбий бўлинмалари ҳимоясида бўлган Исроил тракторлари Дакка рўпарасидаги районга бостириб кирган. Тракторлар шу райондаги араб ерларини ҳайдай бошлаган. Ярашгириш халқаро комиссиясининг намояндалари ишни тўхтатиб жўнаб қолишни талаб қилганлар, лекин улар бунга рад жавобини олганлар. Шундан кейин Сурия томони Исроил тракторларига қараб ўқ узган.

Бу—шу ойнинг бошидан буён Сурия билан Исроил чегарасида қайд қилинган тўртинчи чегара можаросидир. Исроил ҳозирги вақтгача араб мамлакатлари билан уруш ҳолатидадир.

Макариоснинг айтганлари

НИКОЗИЯ, 17 март. (ТАСС). Кипр президенти Макариос кеча БМТнинг Кипрдаги қўшинлари қўмондони генерал Тимайяни ва У Таннинг махсус вакили Бернардесни қабул қилиб, улар билан Левка районидаги аҳволни муҳокама қилди. Шу районда кипрлик греклар билан турклар ўртасида отишма бўлиб ўтган эди. «Харавги» газетасининг хабарида айтилишича, президент Макариос учрашув вақтида бундай деган: «Ҳукумат мазкур районда вужудга келган кескинликни юмшатиш учун ўзига боғлиқ бўлган ҳамма чораларни кўра беради».

ЧЕТ ЭЛ ХРОНИКАСИ

● Жаҳондаги турли мамлакатларнинг олимлари Бразилия маъмурларининг ўзбошимчалигига қарши қатъий норозилик билдирмоқдалар. Бразилия маъмурлари Бразилиянинг таниқли физикларидан бири Марио Шембергни суд ва тергов қилмасдан ярим йилдан кўпроқ вақтдан буён турмада сақламоқдалар. Япон физикларидан 47 киши француз, америка, итальян, немис олимларининг норозилигига қўшилди.

● Марокаш короли Ҳасан II визит билан Ливия ва Бирлашган Араб Республикасида бўлганидан кейин Работга қайтиб келди. У, Ливия короли Идрис 1 ва Бирлашган Араб Республикасининг президенти Носир билан сиёсий масалалар юзасидан, шунингдек иқтисодий ва маданий ҳамкорликни кенгайтириш ҳақида музокаралар олиб борди.

● Мельбурн портчиларидан 4 мингдан кўпроқ кишининг забастовкаси портдаги ҳамма докларнинг ишини издан чиқариб қўйди. Забастовка ишчилар билан маъмурият ўртасида пайдо бўлган меҳнат жанжали натижасида рўй берди.

● Бразилиянинг Сан-Пауло шаҳрида Гуанабара штатининг собиқ вице-губернатори Элой Дутра қувғиндан қайтиб келиб, самолётдан тушиши биланоқ қамоққа олинди.

● Японияда Хонсю оролининг шимолий қисмида ва Хоккайдода 17 мартда қаттиқ зилзила бўлганлиги қайд қилинди. Зилзиланинг марказн Аомори префектурасининг Тинч океан соҳилидадир.

● Аргентинанинг Коморобо-Ривадавия портида кучли ёнғин рўй берди. Портдаги 8 кема жиддий шикастланди. Нефть ортилган танкер портлаши натижасида ёнғин чиқди.

● Кейинги ҳафтада Венесуэлада озиқ-овқат маҳсулотларининг нархи 20 процент кўтарилди, озиқ-овқат маҳсулотларининг айрим турлари, жумладан, пишлоқ нархи 100 процент ошди. Нарх-навонинг кўтарилиши биринчи галда халқаро валюта фондининг тавсияларига мувофиқ яқинда ўтказилган Боливар девальвациясига боғлиқдир.

(ТАСС).

Ишсизлар кўпаймоқда

ПАРИЖ, 17 март. (ТАСС). Меҳнат министрлигининг эълон қилган маълумотига қараганда, Францияда ишсизлар сони кўпаймоқда. 33 мингдан кўпроқ киши ишсиз қолганлиги учун ёрдам олмоқда. Ўтган йилнинг март ойига нисбатан ишлаб чиқаришда банд бўлмаган ишчилар сони 18 процент ошди.

АЖОЙИБОТЛАР ОЛАМИДА

ЭЛЕКТРОН ДАФТАРЧА

Львов халқ хўжалиги кенгашидаги электр вакуум приборлар ва нур манбалари махсус конструкторлик бюросининг инженерларидан бир группаси электрон-нур трубкаси ясаб, уни ахборотларни ёдлаб қолишга ёки тўплашга ўргатдилар. Янги мослама имтиҳондан ўтди ва кўплаб ясаб чиқарила бошлади. «13ЛН5» маркали янги трубка йиғинчоқ бўлади. Экранининг диаметри ўн уч сантиметр келади. Трубка осцеллографга ўрнатилади ҳамда такрорланмайдиган қисқа муддатли процессларни, масалан, ер остидаги силкинишларни, астрономик ҳодисаларни ва шу кабиларни қайд қилишга мўлжалланади. Электрон нур ахборотларни ана шу ўзига хос дафтарчага ёзиб боради. Лозим бўлиб қолган тақдирда, шуни экранда бир ёки бир неча марта кўрсатиш ва узоқ вақтгача сақлаш мумкин. Эски «ёзув»ларни истаган вақтда осонгина «ўчириб», унинг «ўрнига» янги ахборотларни ёзиш мумкин.

БАКТЕРИЯЛАР СЧЁТЧИГИ

Мутахассислар бактерияларни ҳисоблаб чиқадиган автомат приборни «биологнинг қўшимча кўзи» деб атамоқдалар. Киевдаги медицина ускуналари заводининг коллективи кўкламда Югославиянинг Нов Сад шаҳридаги халқаро қишлоқ хўжалик виставкасида намойиш қилинадиган бундай ихчам приборнинг намунасини Совет Иттифоқида биринчи бўлиб ясадилар.

Приборнинг оғирлиги атиги тўрт ярим килограмм бўлиб, тадқиқ қилинаётган бактерияларнинг сонини импульсли счётчик ҳисоблаб чиқади.

«КЎПСТАНОКЧИ» УЧҚУН

В. В. Куйбишев номли Ленинград карбюратор заводида электр учқунини «кўпстанокчи»ликка ўргатиб, энди турли-туман ишларни бажарадиган қилиб қўйдилар.

Корхонада пармасиз... пармалаш усули ўзлаштирилди. Парма ролини электр разряди бажара бошлади. Кичкина чақмоқ детални ўйиб, қаттиқ металлдан диаметри 1 миллиметрнинг юздан ўн беш бўлагича келадиган тешиклар очади. Завод ҳозирдаёқ мамлакатдаги кўпгина корхоналарга шундай станоклар етказиб бера бошлади.

Учқуннинг яна бир касби-силлиқлашдир. Шу иш учун мўлжалланган электр эрозия станокларида қаттиқ, чўғланган ва магнит қотишмалардан деталлар ишлаш мумкин. Одатдаги силлиқлаш чархи ўрнига чўян ишлатилган. Деталга мусбат заряд берилса, чархга манфий заряд берилади. Улар айланган вақтида ҳосил бўлган учқунлар сиртини эритиб, ҳамма ғадир-будирларини силлиқлаб юборади.

МИНГ ЙИЛЛИК РАҚС

Моҳир раққосининг... шер тусига кириб, «йиртқичлар подшоси» деган ажойиб рақсини ижро этиши учун жунига жуда кўп қўнғироқчалар боғлаши, эчки пўстагидан тайёрланган ниқоб, бир парча қизил латта ва бир метрли хасса кифоя.

Тожик санъатшуноси Н. Нуржонов Бухоро яқинидаги қишлоқлардан бирида ана шундай ноёб пантомима-рақсни кўриб, уни ёзиб олишга муваффақ бўлди. Урта Осиё санъатида шер образининг чуқур анъаналарга эга бўлганлигини назарда тутиб, тадқиқотчи ўзи топган рақсни мамлакатимиз халқлари орасида жуда қадим замонлардан бери яшаб келаётган рақслардан бири деб ҳисоблайди. Ёзма манбалар ҳам рақснинг ёши минг йилдан ошиб кетгандан далолат беради. Масалан, қадимги Хитой хроникасида айтилишича, эрамизнинг 713-йилидаёқ «Самарқанд жанубидаги Суғдийлар мулкидан Хитойга машҳур рақкосалар ва шер рақкос келган». (ТАСС мухбирлари).

Совет жамоатчилигининг норозилиги

МОСКВА, 17 март. (ТАСС). Бугун тинчликни ҳимоя қилиш совет комитети президиумининг кенгайтирилган мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисда турли жамоат ташкилотларининг намояндалари иштирок этдилар.

Мажлисни тинчликни ҳимоя қилиш совет комитетининг раиси Н. С. Тихонов очди. Н. С. Тихонов ва сўзга чиққан бошқа нотиқлар Америка ҳарбийларининг Ҳинди-Хитойдаги агрессив авантюрасини қаҳр-ғазаб билан қораладилар, совет кишилари Вьетнам ватанпарварларининг адолатли кураши билан тўла бирдам эканликларини айтдилар. Совет жамоатчилиги: «Америка империалистлари Ҳинди-Хитойдан жўнаб қолсин!» деб талаб қилдилар.

ЖАНОБ ЖЕРГИНС ҚОЧИБ ҚОЛДИ

ЛАГОС. (АПН махсус мухбири). Нигериядаги энг йирик Ибадан шаҳридаги матбуот клуби яқинда маҳаллий университет профессорлари ва студентлари учун «АҚШ да ирқий проблемалар» деган темада лекция ташкил қилди. Доклад қилиш учун АҚШ да «Ирқий тенглик»ни ўз бошидан кечирган америкалик негр Жеймс Мередит таклиф қилинган эди.

Америка информация хизматининг Ғарбий Нигериядаги бўлими директори жаноб Жек Жергинс лекция бўлишидан хабар топиб қолди. У лекцияга йўл қўймаслик мақсадида матбуот клубига етиб келди. Лекин жаноб Жергинс бу ерда таъзирини еди.

Мажлис раиси Нигерия парламентининг аъзоси Ричард Акинджиде докладчи Жеймс Мередитни таништирар экан, бундай деди:

— Аминманки, ҳозир АҚШ да озодликни қандай топтаётганларини озодлик учун курашган Жорж Вашингтон билганда эди, у қабрида тик турган бўлар эди...

Жаноб Жергинс АҚШнинг жанубий штатларидан бирида эмас, балки мустақил давлатда эканлигини унутиб, ўрнидан туриб нотиққа ташланди.

— Мен америкаликман, бунга йўл қўймайман! —деб қичқирди у.

Жергинснинг бу хатти-ҳаракати қаттиқ норозилик туғдирди. Зал ғулғулага келди. Ҳар томондан:

— Уят! Шармандалик! Раисга яқинлаша кўрма! Жойингга ўтир! — деган хитоблар эшитилди.

Жаноб Жергинс қўрқиб, шоша-пиша матбуот клубидан чиқиб кетди.

Маҳаллий «Дейли таймс» газетасининг мухбири америкаликдан бўлиб ўтган бу воқеа ҳақида ўз фикрини айтиб беришни сўраганда, у аввал бош тортди. Бироқ, сўнгра Жергинснинг ўзи газетага телефон қилиб, АҚШ да «Жаҳонда ягона ирқлараро, миллатлараро ва динлараро жамият қуришга уринилмоқда, бу жамиятда ҳамма тенг ҳуқуққа эга бўлади» деб айтди.

Бу «жамият» нимадан иборат эканлигини Америка Қўшма Штатларини ташлаб чиқишга ва ўқиш учун Ибадан университетига боришга мажбур бўлган Жеймс Мередит лекцияда тушунтириб берди.

Е. КОРШУНОВ.

● ● ● ● ●

СУДАН РЕСПУБЛИКАСИ. Суратда: Хартум Ельгасор марказий кўчаси.

С. Преображенский фотоси.
(ТАСС фотохроникаси).

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Радио

19 МАРТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Шаҳарларимиз ҳақидаги қўшиқлар. 9.25 — Музикали танаффус. 10.10 — Арман халқ қўшиқлари. 11.10 — Фан оламида. 11.25 — Камер куйлар. 13.30 — Польша эстрадаси концерти. 16.15 — Опера куйлари. 17.20 — Концерт. 19.20 — Социалистик мамлакатлар куйлари. 20.00 — «Аъло сифатли маҳсулот учун» (рус.). 20.10 — СССР халқ артисти Саодат Қобилова куйлайди. 20.45 — «Биринчи ўзбек генерали». 22.10 — Вальслар. 22.30 — Ёзувчи Н. Сафаровнинг «Ҳамшаҳарларим, эшитинг» деган суҳбати. 23.10 — Адабий-музикали радиокомпозиция.

Телевидение

19 МАРТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар,** 18.20 — **Тенгдошлар** (катта ёшдаги мактаб ўқувчилари учун), 18.50 — **Пиллачиларнинг баҳор ташвиши** (қишлоқ хўжалик ходимлари учун). 19.05 — **Зелёная кўчасидаги уй** (бадиий фильм).

Рус тилида: 20.30 — **Солдат бадиий ҳавасқорлиги,** 21.30 — **Интеграл ва рақслар орасида** («Ёшлик» студияси), 22.15 — **Телевизион янгиликлар,** 22.25 — **Композитор Александра Пахмутова** («Ленин мукофоти номзодлари» циклидан).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.05 — **Биринчи синфимизда** (болалар учун), 18.25 — **Африка учрашувлари** (ҳужжатли фильм), 18.45 — **Тошкент янгиликлари,** 18.55 — **Шимолий ерда** (илмий-оммабоп фильм), 19.15 — **Пазухиннинг ўлими** (бадиий фильм).

Ўзбек тилида: 20.35 — **Райком аъзоси** (телеочерк), 20.55 — **Тошкент янгиликлари,** 21.05 — **Ғалаба кунининг 20 йиллиги. Асрлар оша яшар мардлар шуҳрати,** 21.30 — **Концерт** (якка созандалар ижросида).

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 19/IIIда **Франческа Да-Римини, Соялар,** СССР халқ артисти **Г. Измайлова ижросида концерт бўлими,** 20/III да **Дилором.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 19/III да **Мирзо Улуғбек,** 20/III да **Қутлуғ қон.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 19/III да **Тошболта ошиқ,** 20/III да **Ёшликда берган кўнгил.**

Кино

Можаро — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 5, кеч 7, 9 ва 10 яримда).

Қора кўзойнак — «МИР», НАВОИЙ номли, «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ИСКРА», «ВОСТОК», «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (тоқ соатларда), «ДРУЖБА» (1-залда кундуз ва кечқурун, 2-залда кеч 8 ва 10 да).

Секретарь қиз — СОБИР РАҲИМОВ номли, «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Австралиялик хотин излайди — «ДРУЖБА» (2-залда), «ЁШ ГВАРДИЯ» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (жуфт соатларда).

Стратион қизи — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Ганга ва Жамна (1 ва 2-серия) — «ЮЛДУЗ» (кеч соат 6 ва 8-40 минутда).

Уч опа-сингил — «ЁШ ГВАРДИЯ» (эрталаб соат 9-40 минутда).

Оддий аскар Александр Матросов — НАВОИЙ номли (эрталаб соат 9-40 минутда).

Рижик — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 9 да).

Олтин калит — «СПУТНИК» (эрталаб соат 10 да).

Всевед бобонинг уч олтин сочи — «ВОСТОК» (эрталаб соат 10 да).

1965 йил 29 март кундуз соат 2 да, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси химия-технология ва биология фанлари бўлимининг биология фанлари бўйича бирлашган илмий совети мажлисида (Гоголь кўчаси, 70-уй, Фанлар академиясининг конференц-зали) қуйидагилар биология фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун

диссертация ёқлайдилар

А. Қосимов: «Гамма радиациясининг ўсимликларга дистанцион таъсирида радиотоксиннинг роли» деган темада.

А. А. Мавжудов: «Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Ботаника боғида ўстирилган қатанғи дарахтининг биологияси ва экологияси» деган темада.

Диссертациялар билан Фанлар академияси кутубхонасида танишиш мумкин (А. Тўқаев кўчаси, 1-уй).

«УЗСЕЛЬХОЗТЕХНИКА»

ҚИШЛОҚ ХУЖАЛИК МАШИНАЛАРИНИ САҚЛАШДА ИШЛАТИЛАДИГАН ТАГЛИК, ТИРГАК-ТАЯНЧЛАР КОНСТРУКЦИЯСИНИ ЯРАТИШ УЧУН

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Конкурс қатнашчилари олдига: машиналарни турғун горизонталь ҳолатда ўрнатадиган, консоль ва оғир рамаларни эгилишидан, пневматик шиналарни эзилишдан, ишчи органлар ва бошқа қисмларнинг ерга тегишидан эҳтиёт қиладиган таглик, тиргак-таянчлар конструкциясини яратиш мақсади қўйилади.

Таглик, тиргак-таянчлар қуйидаги талабларга жавоб бериши керак:

1) тузилиш жиҳатидан содда бўлиши, ҳамиша топиладиган, мавжуд материалдан тайёрланиши ва арзон тушиши лозим;

2) бир неча хил машинага ишлатиладиган бўлиши, ўша таглик, тиргач-таянчга ўрнатиш ва туширишда қўшимча ускуна қўлланмаслиги ва кам меҳнат сарф қилиниши лозим;

3) хавфсизлик техникасига ва ишлаб чиқариш маданиятига мос келиши лозим.

Конкурс 1 июлгача ўтказилади.

Таклифлар девиз остида топширилади, шу билан бирга авторларнинг фамилияси девиз кўрсатилган ёпиқ хатда берилади.

Конкурс жюрисига қуйидаги материаллар тақдим қилинади:

1) таглик, тиргак-таянчни тайёрлаш учун эскизлар ва уларнинг таърифи;

2) тахминий қиммати;

3) тақдим қилинган таглик ёки тиргак-таянчга ўрнатилган ҳар хил машинанинг фотографияси.

Конкурс шартларига жавоб берадиган ва конкурс жюриси маъқуллаган таглик, тиргак-таянчни ишлаб чиққанлик учун қуйидаги миқдорда мукофотлар белгиланади:

Биринчи 1 та мукофот — 120 сўм, иккинчи 3 та мукофот — 80 сўмдан, учинчи 4 та мукофот — 60 сўмдан.

Материал тақдим қилишнинг сўнгги муддати — 1 июлгача, таклифларни кўриб чиқиб, якун ясаш — 15 июлгача.

Конкурс жюриси маъқуллаган энг яхши таклифлар ишлаб чиқаришга жорий этиш учун тавсия қилинажак.

Жорий этилган таклифларнинг авторлари, конкурс мукофотини олишдан ташқари, амалдаги қонунларга мувофиқ авторлик ҳақи олиш ҳуқуқини йўқотмайдилар.

Барча таклиф ва тегишли ҳужжатлар 2 нусхада тақдим қилинади.

Адрес: Тошкент шаҳар-47, Ленинград кўчаси, 19-уй, «Узсельхозтехника».

153-ҚУРИЛИШ ТРЕСТИНИНГ МАТЕРИАЛ-ТЕХНИКА ТАЪМИНОТИ КОНТОРАСИГА

вагонлардан қурилиш материаллари тушириш учун **юкчи ишчилар**

КЕРАК

Меҳнат ҳақи ишбай асосида тўланади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Чилонзор массив (3, 14, 24-автобус, 7, 9-троллейбуснинг «Стройтрест» остановкаси).

Тошкент вакцина ва сиворотка илмий текшириш институтининг

БАКТЕРИЯ ПРЕПАРАТЛАРИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИГА

бош бухгалтер, русча **машинистка, экспедитор,** 5, 6-разрядли **слесарлар, ҳайвонларга қаровчи ишчилар, лаборантлар, шоферлар, юкчилар**

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, 4-Носиров проезди (9-автобус, 2-трамвайнинг «Геологоразведка» остановкаси).

БИЗНИНГ АДРЕСИМИЗ: «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ, № 26.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 26545, Редактор ўринбосарлари — 27914, 29323. Масъул секретарь — 34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 27283. Партия турмуши — 33469, 31226 Пропаганда — 27221 Саноат, қурилиш ва транспорт — 34780 Совет қурилиши—33258. Қишлоқ хўжалик—27604. Адабиёт ва санъат—32036, 31226. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 34451 Маҳаллий ахборот — 32347. Оммавий ишлар ва хатлар — 29005. 33553 Иллюстрация — 34524 Стенографистка — 27343. Эълонлар — 28142 Коммутатор — 30249, 30250, 30251, 30252, 30253, 30254, 30255, 30256, 30257, 30258.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 08535. ИНДЕКС 64543 № В. 65.